Europos LIETUVIS

Nr. 9 (1399) Londonas, 1978 m. vasario 28 d. XXXII metai

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Britų kaltinimai patiems sau

Priverstinės sovietinių piliečių repatriacijos klaidos ir nusikaltimai

Ryšium su grafo N. Tolstojaus knygos „Jaltos aukos" pasirodymu britų laikraščiai nepasitenkino vien recenzijomis: jie spausdinosi vedamuosius, kitokius ta tema straipsnius ir skaitytojų laiškus, kaltinančius savo politikus, kai kurias įstaigas ir perdėtai stropius pareigūnus.

Didžiulį vedamąjį „Dėl Britanijos sąžinės" 1978. II. 20 išsispausdino dienraštis „The Times", kuriame iš pat pradžių sakoma, kad jei tauta savo nusikaltimus sušluoja po kilimu, tai tuo ji padidina riziką pakartoti juos ir įamžina klaidinantį savo paveikslą, o tai leidžia darytis iškreiptą vaizdą ir apie kitus jos darbus.

„Viena tamsiausių dėmių britų analuose", rašoma toliau, „yra priverstinė repatriacija labai didelio skaičiaus sovietinių piliečių pasibaigus antrajam pasauliniam karui. Kai kurie nusižudė, o negrįžo. Daugumas buvo nužudyti, kai tik pasiekė sovietų žemę. Daugumas kitų mirė baisiose stovyklų sąlygose. Mažuma išliko".

Suminėjus abi tą tema išleistąsias knygas, prieš ketvertą metų išėjusią lordo Bethellio ir dabartinę grafo N. Tolstojaus, pradedami kaltinimai:

„Abi knygos — nervinantis skaitymas ne vien dėl to, kad tos aukos turėjo baisiai kentėti, bet taip pat dėl žeminančio aklumo britų politikų ir valdininkų, kurie išsiuntė jas tokiam likimui. Tik saujelė vyrų iškyla, kaip verti pagarbos, būtent, lordas Selbornė, feldmaršalas Alexanderis ir kai kurie kariai, kurie apeidinėjo įsakymus ar atsisakė varyti tuos žmones mirti. Kitų atveju tai yra istorija klaidingo reikalų supratimo, vedusio į klaidingus sprendimus, kurie po to buvo vykdomi beširdišku ir nereikalingu atšiaurumu. Taip pat buvo bandymų nuslėpti nuo viešumos, nuo ministerijų ir nuo parlamento, kas iš tiesų vyksta. Šitas dalykas kaip tik verčia vertinti viską ne tik moraliniu ir istoriniu požiūriu, bet dar labiau formaliniu".

Primenami faktai, kad karui baigiantis Vakarų Europoje buvo keletas milijonų tokių žmonių, kuriuos gali vadinti sovietiniais piliečiais: karo belaisvių, nacių prisivežtų darbininkų, prieš karą išvažiavusių iš Rusijos, Stalino jėga užimtų Baltijos kraštų gyventojų. Apie milijonas jų vilkėjo vokiškas uniformas. Bijodamas, kad jie nesudarytų emigrantų armijos branduolio, Stalinas reikalavo juos visus grąžinti. O jis žodžiu ir veiksmu rodė, kad kiekvienas į vokiečių rankas patekęs kareivis jam yra išdavikas. Stalinui perdėtą pagarbą jautęs anuometinis Britanijos užsienio reikalų ministeris Edenas sutiko su jo reikalavimu, tas sutikimas buvo įrašytas į Jaltos susitarimą ir po to per porą metų įvykdytas, pasinaudojus jėga ir apgaule.

Edenas teisinosi, kad rusai yra sąjungininkai, kurie kovoja prieš naciškąją Vokietiją, jų bendradarbiavimas buvo reikalingas karo metu, bus reikalingas ir taikos metu. Pagal jį, britams labiau rūpi palaikyti tokį bendradarbiavimą, negu tų žmonių likimas. Be to, rusai žygiuoja per Vokietiją ir užima stovyklas, kuriose yra britų belaisvių, ir jie gali būti laikomi įkaitais, jei rusai nebus grąžinti. Pagaliau vokiškas uniformas užsivilkusieji rusai yra ir britų priešai ir savo krašto išdavikai, ir jie negali sakyti, kad juos turi apsaugoti Ženevos konvencija, ir jie neužsitarnavo užuojautos.

Toks teisinimasis maža teturįs pagrindo. „Rusų intencijos buvo blogai įvertintos", rašoma vedamajame. „Jei koks bendradarbiavimas su rusais buvo galimas, jis nesirėmė prievartine repatriacija. Kaip ten bekalbėtum, po karo pradėjo irti bendradarbiavimas, ir Stalinas tuoj sulaužė Jaltos sutartį, ypač dėl Lenkijos. Tačiau repatriacija ir toliau buvo vykdoma visu atkaklumu ir žiaurumu. Nėra surasta jokių įrodymų, kad rusai būtų buvę pasiryžę britų karius laikyti įkaitais už negrąžinamus sovietų piliečius. Tikrai net nebuvo pabandyta išmėginti, ar jie taip darytų. Amerikiečiai mažiau už britus rodė palinkimą repatrijuoti tuos, kurie nenori, ir jie vis tiek atgavo savo karius. Be to, repatriacija buvo tęsiama net ir po to, kai visi britų kariai jau buvo namuose".

„Taip pat klaida buvo pritaikyti primityviai suprastus lojalumo ir išdavimo terminus karo meto Rusijai. Kai kurie į vokiškas uniformas įsivilkę rusai galvojo, kad jie kovoja prieš komunizmą, o ne prieš Rusiją. Kai kuriuos vokiečiai sugaudė, badu pamarino, sudaužė ir revolverį rankoje laikydami privertė užsivilkti vokišką uniformą. Dar kiti bent tiek žinojo, kad Stalino politika yra iššaudyti grįžtančius karo belaisvius, tai jie pasirinko galimybę gyventi kitoje uniformoje. Tasai faktorius taip pat duotų pagrindo teisiniam argumentui, kad jei jų valstybės atima iš jų apsaugą, tai tuo pačiu jie atleidžiami nuo pareigos būti lojaliais. Valstybė išdavė juos, ne jie valstybę.

„Buvo taip pat ir civilių, įskaitant moteris ir vaikus, ir dalis jų buvo neteisėtai suimti Britanijoje. Jie buvo grąžinti mirti, nesiskaitant su tradiciniu Britanijos palinkimu teikti prieglobstį pavergtiesiems. Tą problemą užsienio reikalų ministerija atmetė tokiais žodžiais: „Bet koks bandymas pravesti liniją tarp išdavikų ir pabėgėlių vestų į nepabaigiamus ginčus su sovietų valdžia. Dėl to mes esame linkę vengti diskriminacijos."

Straipsnyje laikraštis meta ypač didelę kaltės dalį valdininkams, kurie viską pravedė ir rėmė tą politiką. Užsienio reikalų ministerijos teisinio patarėjo pavaduotojas Patrick Dean, be kita ko, tada rašęs, kad „mums nerūpi tas faktas, kad jie gali būti sušaudyti ar kaip nors kitaip smarkiai nubausti"... Kitas valdininkas rašė: „Mes esame tos nuomonės, kad sovietų piliečiai turėtų būti repatrijuoti, jeigu reikia, tai prievarta". Parlamente paklaustas, vienas jaunesniųjų ministerių tvirtino, kad niekas grąžinamųjų nebandė nusižudyti. Net ir užsienio reikalų ministerio pareigas perėmusiam Ernestui Bevinui reikalas buvo nušviestas ne taip, kaip iš tikrųjų buvo.

Visas tas epizodas, pagal laikraštį, nėra gabalas tragiškos istorijos, kurį geriausia būtų užmiršti. Jis rūpi visuomenei, jis rodo rimtas ir žalingas praeities klaidas ir kelia susirūpinimą dabar. Britų pareigūnai ir politikai kaltinami, kad klaidingai patarė, vedė neteisingą politiką ir pražudė daug nekaltų žmonių. Laikraštis reikalauja, kad tas reikalas iš naujo dabar būtų nušviestas be melų, kaip iš tikro buvo. Kadangi net parlamentas buvo suklaidintas, tai turėtų būti sudarytas komitetas, kuris pravestų tardymą ir išaiškintų, ar nėra visoje istorijoje tyčios darbo.

PASAULYJE

CYRUS VANCE SVEIKINA LIETUVOS ATSTOVĄ

Jungtinių Amerikos Valstybių Sekretorius Cyrus Vance vasario 9 dieną pasiuntė dr. S. A. Bačkiui, Lietuvos pasiuntinybės atstovui Washingtone, tokio turinio sveikinimą Vasario 16 dienos proga:

Gerbiamas Pone Charge d'Affaires:

Suėjus 60 metų nuo Jūsų nepriklausomybės paskelbimo, man yra malonu palinkėti Jums ir visiems lietuviams viso geriausio JAV vyriausybės ir visų amerikiečių vardu.

Daug mūsų piliečių, kilusių iš Lietuvos, iš arti mums parodė lietuvių tautos kilnias tradicijas ir stiprų tautinį susipratimą. Lietuvių drąsa ir ištvermė, jų nepažabota laisvės meilė ir jų gili pagarba žmogaus teisėms, užtarnauja įvertinimo ir paramos laisvųjų žmonių visam pasauly.

Su pagarba

Cyrus Vance

(ELTA)

NAUJAS VOKIETIJOS ĮSTATYMAS KOVAI SU TERORU

V. Vokietijos parlamente labai sunkiai, tik vieno balso persvara, tepraėjo įstatymas, skirtas kovai su teroristais. Juo praplečiamos policijos ir teismų teisės, todėl kai kurie parlamentarai būgštavo, kad dabar jau bus susiaurintos žmonių teisės, kurias garantuoja konstitucija. Opozicija balsavo prieš įstatymą, kad jis esąs dar nepakankamai griežtas.

Policijai dabar bus leidžiama daryti kratas įtariamuose namuose, užblokuoti kelius ir iki 12 valandų išlaikyti suimtus tokius žmones, kurie sustabdyti neturės tapatybę įrodančių dokumentų.

Ligšiolinė praktika parodė, kad teismuose kai kurie gynėjai sudaro suokalbius su teroristais. Pagal naująjį įstatymą tokius gynėjus teisėjas galės pašalinti.

PO DEŠIMTMEČIO SUORGANIZUOTI PARTIJAI IŠTIKIMI IR PAKLUSNŪS MENO ŽMONĖS

Kai 1968 m. Sov. Sąjunga užėmė Čekoslovakiją ir valdžią joje perdavė Maskvos patikėtiniams, Dubčeko laikais kuo nors labiau pasireiškę rašytojai, žurnalistai, aktoriai, dailininkai vieni pabėgo, kiti buvo sukišti į kalėjimus, o treti, atsidūrę nemalonėje, pragyvenimą užsidirba fiziniu darbu. Tų specialistų organizacijos buvo išsklaidytos, o dabar, po dešimtmečio, sukurtos naujos, į kurias suleisti tik patikimieji.

Dabar tos organizacijos pradeda šaukti pirmuosius suvažiavimus. Į aktorių suvažiavimą buvo atvykęs Maskvos įgaliotinis perduoti „brolišką" sveikinimų ir paraginti čekus labiau bendradarbiauti su rusais.

Savieji vadai prisiminė „priešus", kurie, sako, kultūrą ir meną sumaišo su savo ideologija ir pradeda kovą.

HELSINKIO LIETUVIŲ GRUPĖS ŽMONĖS TARDOMI

Tik ką gautomis žiniomis iš Vilniaus, į Šiaulius, pas Oną Lukauskaitę-Poškienę buvo atvykęs Lietuvos TSR vyriausio prokuroro pavaduotojas ir ją tardė sąryšy su jos pasirašytu protestu dėl Viktoro Petkaus suėmimo. Kaip žinoma, Ona Lukauskaitė-Poškienė priklauso Lietuvių Helsinkio grupei, kuri seka teisių pažeidimus Lietuvoje.

JAV-bių Europos saugumo ir kooperavimo komisija nominavo 43 narius, priklausančius žmogaus teisių stebėjimo grupėms, Nobelio taikos premijai. Jų tarpe ir Lietuvių Helsinkio grupės narius: Eitaną Finkelsteiną, Karolį Garucką, suimtąjį Viktorą Petkų, į JAV atvykusį Tomą Venclovą ir dabar tardomą Oną Lukauskaitę-Poškienę. (ELTA)

SIRIJIEČIAI ŽUDO SOVIETINIUS PATARĖJUS

Neseniai susisiekimo nelaimėje žuvo sovietų pulkininkas Dankievičius, kuris kaip patarėjas buvo įjungtas į Sirijos aviaciją. Praeitų metų rugsėjo mėn. sovietų karinių pajėgų Sirijoje viršininko pavaduotojas gen. Diblis taip pat žuvo kelyje, kai sunkvežimis staiga pasisuko prieš jo automobilį. Sirijos laivyno patarėjas admirolas Trofimovas buvo suvažinėtas. Tokių sovietinių aukštųjų patarėjų jau esą žuvę apie tuzinas ir vis keliuose.

Juos žudanti muzulmonų brolija, kuri griežtai žiūrinti, kad būtų prisilaikoma religijos, taip pat kovojanti prieš vakarietiškąjį liberalizmą ir komunizmą, kuris yra priešingas muzulmonų tikėjimui.

NUTEISĖ SUŠAUDYTI

Londono anglų spauda II. 22 pranešė, kad Sov. aukščiausias teismas Vilniuje nuteisė sušaudyti Vincą Sausaitį, apkaltintą karo metu prisidėjus prie 100.000 žmonių nužudymo Paneriuose. Pagal Sov. telegramų agentūros TASS pranešimą, tarp nužudytųjų buvo lenkų ir prancūzų. Sausaitis pastaruosius 30 metų gyveno Lietuvoje pasikeitęs pavardę.

„Tiesa" (II. 19) straipsnyje „Atpildas už nusikaltimus" tą bylą aprašė plačiau ir pažymėjo, kad teismas nutarė pripažinti V. Sausaitį kaltu pagal LTSR Baudžiamojo kodekso 62 straipsnio I dalį. „Už tėvynės išdavimą" jam paskirta aukščiausia bausmė — sušaudymas. Nuosprendis galutinis ir neskundžiamas.

RUSIŠKASIS GRIPAS SIAUČIA

Šią žiemą pradėjo siausti naujas gripo virusas, kuris tarptautinio susižinojimo reikalui sutrumpintai vadinamas A/USSR /77. Rusiškas gripas!

Iš tikro jis, sako, nebe visiškai naujas. Vakaruose jo senelis ar tėvas buvo pasirodęs 1947 m. ir čia nusilpdamas, čia vėl atsigaudamas JAV išsilaikė ištisą dešimtmetį. Tuomet jis buvo vadinamas A/Prime, Britanijoje siautėjo 1950 m. (čia jis buvo pats biauriausias gripas, kokio kraštas neturėjo 20 metų).

Dabartinis rusiškasis gripas kol kas labiausiai palietė Jungt. Amerikos Valstybes. Iš karto net dvylikoje valstijų išguldė mokyklas. Karo akademijos West Pointe apie du trečdaliai kadetų atsidūrė ligoninėse. Colorade esančios karo aviacijos kadetų net trys ketvirtadaliai susirgo. Tūkstančiai studentų buvo paguldyti į ligonines. Kaip matome, epidemja labiausiai palietė jaunimą tokiose vietose, kuriose lengva vienam nuo kito užsikrėsti.

Gerai prižiūrimi fiziškai sveiki jaunuoliai pakenčiamai persirgs. Tačiau sveikatos priežiūros įstaigoms rūpestį kelia tie, kuriuos buvo prieš tai palietę kitokie negalavimai. Nuo to naujojo gripo kol kas nėra jokių skiepų. Jei bus nusistatyta skiepus gaminti, tai į jų sudėtį gal bus įjungta medžiagos, kuri apsaugotų nuo Hongkongo gripo, nes ir tas dar vis tebesisukioja po Ameriką ir pareikalauja aukų.

Dabartinis rusiškasis gripas pirmiausia buvo pastebėtas 1976 m. rudenį rytinėse Sov. Sąjungos dalyse. Pasiautėjęs po Rusiją, persimetė į Kiniją praeitų metų vasarą, o dabar pradeda reikštis Vakaruose.

Gripo virusai buvo pradėti tyrinėti po 1930 m. Tada išmokta juos atpažinti ir atskirti vieną nuo kito. Daugiausia jų paplinta iš Azijos, kuri laikoma gripų tėvyne. O kodėl būtent tenai, o ne kur nors kitur? Sako, tur būt, dėl to, kad ten labai artimi ryšiai tarp žmonių ir gyvulių kaimuose. Kiaulės, antys ir kitokie naminiai paukščiai gali turėti gripo virusų ir platinti juos.

Su gripo virusais sunku kovoti, nes jie keičiasi. Žiūrėk, išrandami vaistai nuo vienos jų padermės, o po kokio dešimtmečio pradeda siautėti jau kiek kitoks, ir kol išrandami ir pagaminami nauji vaistai, epidemija jau būna atlikusi savo darbą. Be kita ko, tiesiog neįmanoma būtų ir įskiepyti visus žmones.

Vliko veiklos planas

VLIKas, — atstovaudamas lietuvių tautos valstybinės nepriklausomybės valiai, kalbėdamas Sovietų Sąjungos sukaustytos tautos vardu tarptautiniuose forumuose, reikalaudamas lietuvių tautai apsisprendimo teisės vykdymo ir būdamas vienas iš Lietuvos valstybingumo ramsčių, — yra pasiryžęs ir šias metais tinkamai atlikti savo pareigas. Memorandumais ir raštais gins lietuvių tautos teises, kur tik jos bus pažeidinėjamos. Derins mūsų veiksnių veiklą, rems mokslininkų ir kultūrininkų darbus, padės jaunimui.

VLIKas ir šiais metais tęs šešiomis kalbomis — lietuvių, anglų, prancūzų, italų, portugalų ir ispanų — Eltos Informacijų biuletenių leidimą. Juose — ypatingai svetimomis kalbomis — bus skelbiami įvairūs dokumentai, bylojantieji apie mūsų tautos laisvės ryžtą, apie jai daromas okupanto skriaudas ir apie mums draugiškų kraštų prielankumą.

Ir šiais metais tęs savo darbą Lietuvių Žmogaus Teisių Komisija, pirmininkaujama prof. dr. D. Krivicko.

VLIKas rinks žinias apie pavergtą tautą, ją informuos apie dabartinius tarptautinius įvykius ir stengsis aprūpinti tikra Lietuvos valstybės istorine medžiaga (spaudiniais). VLIKo mintys ir informacija tautai perduodama radijo bangomis, nes tauta, ypatingai jos jauniausia karta, nori ir turi pažinti tikrą Lietuvos praeitį ir suprasti dabartį.

VLIKas tuoj išleis anglų ir kitomis svetimomis kalbomis leidinėlį apie Lietuvą. Šių metų pabaigoje išeis enciklopedinio pobūdžio knyga apie Lietuvą anglų kalba (ją baigia rašyti Mykolas Drunga). Stepas Zobarskas prašytas suredaguoti dr. J. Pajaujio knygą apie Sovietų Sąjungos okupacijas, o Algis Rukšėnas — dr. D. Jasaičio knygą apie nacių okupacinį laikotarpį.

Iškilo reikalas painformuoti bolševikinės diktatūros pavergtą ir rusų tautą, jos kalba, apie lietuvių tautos aspiracijas ir Lietuvos valstybės nusistatymą radijo bangomis ir spaudiniais. Ir šį darbą reikėtų atlikti dar šiais metais.

Nei VLIKo ir Tautos Fondo valdybų, nei tarybų nariai, nei Lithuanian Information Service bendradarbiai (kun. K. Pugevičius ir D. Kezienė) nėra atlyginami. Tačiau užmojai vistiek pareikalaus stambių išlaidų. Todėl VLIKas prašo išeivijos aukų Tautos Fondui šiais metais nesumažinti, bet padidinti, nes, Sovietų Sąjungos priespaudai kietėjant, reikalinga mūsų sustiprinta veikla užsieniuose. Todėl vien šiais metais reikės sutelkti Tautos Fondui daugiau 70.000 dolerių.

Kadangi okupacija Lietuvoje dar nesibaigia, taigi ir išsilaisvinimo darbas dar ilgesnį laiką užsitęs, — tai Tautos Fondas Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto veiklai užtikrinti prašo testamentinių palikimų.

Aukos Tautos Fondui JAV atleidžiamos nuo mokesčių — IRS Identification, arba Tax Exempt No. 23-7367835.

Testamentuose užrašoma Lithuanian National Foundation, Inc. (Tautos Fondas). Certification No. 17337 State of New York. Adresas: 29 West 57th Street, New York, NY 10019. USA.

(ELTA)

Aukas Tautos Fondui D. Britanijoje prašoma siųsti šiuo adresu: Lithuanian National Fund, 2, Ladbroke Gardens, London, W11 2PT.

RUSŲ VEIDMAINYSTĖ

JTO Žmogaus teisių komisijos posėdyje Ženevoje JAV delegatas E. Mezvinskis apkaltino Sov. Sąjungą veidmainiavimu. Jis pasakė, kad valstybė neturi teisės teisti kitų ir tuo pat laiku neleisti kitiems patyrinėti padėties savo krašte. Jis pavadino veidmainėmis tas valstybes, kurios pasirašo po rezoliucijomis, pasmerkdamos kitas valstybes, bet pačios mėgsta dangstytis JTO chartos nuostatais (kišimasis į vidaus reikalus), kai kiti pamini jas.

E. Mezovinskis pasakė, kad ligšiol jis nėra girdėjęs paaiškinimo, kodėl galima kalbėti apie padėtį Čilėje ir tai bus laikoma „nesikišimu į vidaus reikalus", o negalima kalbėti apie padėtį kitose valstybėse, nes tai jau bus „kišimasis į vidaus reikalus".

GINA NEUTRONO BOMBĄ

Britanijos min. pirm. J. Callaghan, atsakydamas į klausimą parlamente, apkaltino sovietų vyriausybę, kuri naudoja propagandą prieš neutrono bombą, norėdama atitraukti dėmesį nuo žymiai pavojingesnių ginklų, kurių yra pasigaminusi pati Sov. Sąjunga. Tarp tų ginklų jis paminėjo SS 20 — kilnojamą vidutinių distancijų raketinį sviedinį, kuris gali nuskristi 3.000 mylių ir tuo būdu pasiekti bet kurį taikinį Vak. Europoje.

J. Callaghan pasakė, kad Sov. Sąjunga, siekdama uždrausti Amerikai gaminti branduolinę neutrono bombą, pati jau dabar turinti SS 20 raketinių sviedinių, kurių sprogstamoji galia yra tūkstantį kartų didesnė.

SUIMTI DISIDENTAI

Dr A. Sacharovas pranešė užsienio spaudos korespondentams, kad sovietų policija Kijeve suėmė rusų „Helsinkio grupės" 18-tąjį narį Piotrą Vimsą, 22 m. jaunuolį.

P. Vims yra prieš metus suimtojo baptistų disidentų lyderio Georgijaus Vimso sūnus.

„The Times" pranešimu, sov. policija taip pat suėmė Vladimirą Klebanovą, vieną iš darbininkų vadų, kuris bandė įsteigti nepriklausomą profesinę sąjungą. Jis pasiųstas į psichiatrinę ligoninę.

Septynios DIENOS

— TASS pranešė, kad vasario 20 d. Rytų Kazakstano anglies kasykloje, Sokurskaja, įvyko sprogimas, padaręs daug nuostolių. Užmuštų skaičius nenurodomas.

— Egipto specialus dalinys, atvykęs vasario 19 d. į Kipro salą išlaisvinti teroristų pagrobto lėktuvo įgulą ir keleivius, susidūrė su Kipro sargyba. Per susišaudymą žuvo 15 egiptiečių kareivių. Egiptas nutraukė diplomatinius santykius su Kipru.

— Sovietų pianistė Ekaterina Novickaja, koncertavusi Amsterdame, pabėgo į Belgiją ir ruošiasi prašyti azyliaus teisės.

— Japonijos min. pirm. Takeo Fakuda oficialiai atmetė Brežnevo pasiūlymą pasirašyti Japonijos-SSSR taikos ir draugystės sutartį, kol Sov. Sąjunga laiko okupavusi keturias Japonijos salas. Tuo pat laiku Takeo Fakuda pranešė, kad Japonija panašią sutartį pasirašys su Kinija.

— Karinių pajėgų 60 metų sukakties proga, Sovietų gynybos min. Ustinovas pareiškė, kad Sov. Sąjunga nebijo raketinių sviedinių, neutrono bombų ar kitų ginklų, nes ji yra pajėgi pasigaminti tokius pat ginklus.

— Šveicarijoje bus pravestas referendumas, kuriame gyventojai galės pasisakyti, ar sutinka, kad pensijon išėjimo amžius būtų sumažintas vyrams iš 65 m. į 60 metų, o moterims iš 62 m. į 58 metus.

— Pagal viešosios opinijos tyrimo instituto „Doxa" surinktus duomenis, Italijos 80% gyventojų norėtų, kad įstatymas, draudžiąs abortus tame katalikų krašte, būtų pakeistas.

— Nuo š. m. balandžio mėn. D. Britanijoje pradeda veikti naujas pensijos įstatymas, pagal kurį nuo ateinančių metų naujiems pensininkams bus mokamas didesnės pensijos. Nuo balandžio mėn. bus padidinti atsiskaitymai soc. draudimui.

— Žinoma anglų leidykla Londone jau pradėjo spausdinti Michael Bourdeaux parašytą knygą apie Lietuvą — Land of Crosses. Knyga pasirodys knygynuose už 6 mėn.

— Prancūzijos rinkimus į parlamentą, kurie įvyks kovo 12 ir 19 d. d., tikisi laimėti opozicijoje esančios kairiosios partijos. Jos ketina nacionalizuoti kai kurias pramonės šakas. Bet Socialistų partijos lyderis Mitterrand pasakė, kad Prancūzija vis tiek liks Atlanto Santarvės nariu.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. Tel. 01-7272470

Registered as a Newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Prenumeratos kaina metams 10.00 sv. pusei metų — 5 sv.; dolerio kraštuose — 20.00 dol. metams; Vokietijoj — DM 45.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija neslima atsakomybės.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 3.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Australijos lietuvaitė

Ne kartą pasidairę tautinių švenčių kasmetiniuose suėjimuose, sukaktuvinių bei kitokių minėjimų pobūviuose ir nesusidūrę su visų jaunųjų veidais, klausiame, kur dingo mūsų jaunimas. Jaunoji karta, užaugusi svetimoje aplinkoje ir ne visuomet sulaukusi iš vyresniųjų tinkamo dėmesio, skaitlingai nesilanko mūsų, vyresniųjų, sueigose, bet dėl to yra įvairių priežasčių. Ne visuomet mes mokame juos įtraukti į aktyvią tautinę veiklą, o ir prikalbinę, pristingame didžios dvasios ką nors gero jų iniciatyvoje įžiūrėti ir viešai pasveikinti.

J. Kuzmickis

Jaunimo klausimas

Mūsų nusistovėjusios tradicijos jaunimo dvasiai nėra jau tokios artimos, kai ta linkme ne kiekviena šeima juos įsiūbavo ir kai jie, įsijungę į didesnių minėjimų srautą, pastebi ir kitokių, ne taip jau palaikytinų įpročių.

O taip, dalį jaunimo praradome, kai šie sukūrė mišrias šeimas ir, gal būt, istoriniu lėmimu įsijungė į jų gimtojo ar, sąlygoms verčiant, adoptuoto krašto kasdienybę. Tačiau ir jie interesuojasi savo tėvų „šventėmis" ir, laiku pritraukiami, nevengia pasižmonėti su vyresniaisiais.

Betgi yra kita kategorija jaunimo, kuri paliko mūsų tebešildomas gyvenvietes ir iškeliavo į kitus miestus ar net kraštus. Nors buvęs glaudus ryšys ir aptrūko, bet jie ir kitose vietose nesutirpo, varydami jaunas vagas, tik jų nematome ar nežinome. Bradforde ne taip jau gausu lietuvių, bet jų atžalų tarpe esama ir aukštųjų mokyklų lektorių, ir poetų, ir dainininkų, ir baleto šokėjų, ir paskirų profesijų gerų specialistų.

Tokios atžalos, gimusios ir augusios Bradforde, o vėliau su tėvais emigravusios į Australiją, praėjusių metų pabaigoje aplankė seną tekstilės miestą, savo mielą senelį Kazį Zdramį ir vos beprisimenamus pažįstamus.

Tautinės sąmonės žybtelėjimas

Aldona Juškaitė su savo dvynuke sesute Ramute pirmiausia aplankė niekad nematytą savo tėvų (muz. Jono ir Vandos Zdramytės Juškų) tėvynę Lietuvą. Abi parsivežė įvairiausių įspūdžių, turėjusios progų susitikti su giminėmis ir jaunimu, kuris joms pasirodė draugiškas ir giliai mylįs gimaąjį kraštą. Užmegzti ryšiai sustiprino abiejų tautinį susipratimą ir, be abejo, jų nenutrauks laiko eiga.

Būdamos muz. J. Juškos, buvusio Bradfordo lietuvių chorvedžio, dukterys, abi sesutės yra balsingos ir muzikalios. Kūčių vakarienės metu lietuviai turėjo porgos pasiklausyti juodviejų ir Arūno bei Virginijos Bruožių kvarteto, parengto J. Juškos, puikių dainų, įrašytų kasetėje. Dainos labai taikliai parinktos: nuo senų liaudies motyvų laliavimo iki lietuvių kompozitorių pynių. Be abejo, tėvų atkreiptas dėmesys į lietuvių kalbą ir lietuvišką kultūrą turėjo ir tebeturi teigiamos įtakos šioms žvalioms lietuvaitėms.

Kai tiesiog įaugama į tėvų puoselėjamą lietuvišką kultūrą, kai susipažįstama su jos dvasiniais turtais ir net susiduriama su krauju aplaistyta žeme, lengviau, skatinant tautinei sąmonei, įsiliejama ir į lietuvių bendruomenę. Tada įdomaujamasi nors ir kuklia lietuvių veikla, dalyvaujama parengimuose ir be reikalo nekritikuojama, norint pateisinti savo pasyvumą.

Kuklios buvo Kūčių nakties Bernelių Mišios. Niekuo negalėjo nustebinti vyrų sekstetas, pagiedojęs tradicines Kalėdų giesmes. Ir laikina koplyčia buvo nedidutė. Prie paprasto altoriaus žiburiavo eglutės žvakutės ir blaškė tamsos šešėlius. Tačiau Aldonai šios Mišios padarė gilaus įspūdžio ir ji net galėjo susitelkti maldai, kai kuklioje lietuvių užeigoje atsirado Kūdikėliui vietos.

A. Juškaitės knyga

A. Juškaitė, besirengdama pedagoginiam darbui, susidomėjo bibliotekomis ir kolegijoje studijavo bibliotekystę. 1976 m. rudenį parašė anglų kalba tarsi diplominį darbą, kuris buvo išleistas praėjusiais metais ir pavadintas „Lithuanian Literature in Australian Libraries" (Lietuvių literatūra australų bibliotekose).

Jos tikslas buvo padėti susivokti australams — ypačiai politikams, žurnalistams, mokslininkams — Lietuvos istorijoje ir palengvinti surasti informacijų apie Lietuvą anglų k. Renkant spausdintą medžiagą, liečiančią lietuvių meną, istoriją, kultūrą, kalbą, techniškus darbus ir kt., nebuvo paisyta autorių tautybės, pažiūrų, kalbos ar publikavimo vietos. Autorė pastebi, kad Australijos viešose bibliotekose neatstovaujami žymesni praeities ir dabarties mūsų rašytojai. Visai nesama Neprikl. Lietuvos rašytojų knygų. Daugumą jų sudarančios tarybinės Lietuvos nežymių rašytojų knygos; labai menkai atstovaujami mūsų tremties rašytojai (47 psl.).

Pradžioje autorė duoda trumpą, bet gerai argumentuotą Lietuvos istorijos apžvalgą — V. Sidzikausko straipsnio santrauką. Pažymėjusi Sov. Rusijos 1940 m. agresiją ir neteisėtą jos okupavimą, supažindina su lietuvių emigracija į Kanadą, Argentiną, Braziliją, Urugvajų, V. Vokietiją ir Australiją (5 psl.). Kodėl šioje vietoje nepastebėjo lietuvių emigracijos į D. Britaniją, kur ir pati gimė, neaišku.

Kelios pastabos

Rašydama apie lietuvių spaudos istoriją ir pabrėždama žymią religijos reikšmę (9 psl.), be reikalo nepažymėjo, kokią religiją dauguma lietuvių išpažįsta. Paminėjusi, kad pirmosios knygos lietuvių kalba autorius buvęs Martynas Mažvydas, pastebėjo, kad jis buvęs liuteronų pastorius. Tačiau kai iškėlė didelius vysk. M. Valančiaus nuopelnus, nepažymėdama jo tikėjimo, svetimtaučiams gali susidaryti klaidingas įspūdis, kad ir jis nebuvo katalikas.

Plačiau palietusi knygų leidimą carų laikais, sovietų okupuotoje Lietuvoje ir laisvame pasaulyje, be reikalo vos vienu sakiniu susidorojo su Nepr. Lietuva: „Lietuvos nepriklausomybės metais knygų leidimas žydėjo" (10 psl.). Tam reikalui galėjo pasinaudoti palyginti apsčia medžiaga lietuvių ir anglų k.

Kontroversiškai autorė kalba apie lietuviškus leidinius laisvame pasaulyje. Pažymėjusi, kad lietuvių periodinė spauda užsiima daugiausia lietuviškais reikalais, kad joje vos kuklų vaidmenį vaidina „vidinė amerikiečių, australų ir k. politika", tuoj pat pastebi, kad mūsų laikraščiai kreipia maža dėmesio į „naminius reikalus" ir kad daug dėmesio rodo užsienio politikai (12 psl.). Ką iš tikrųjų autorė norėjo pasakyti, taip ir neaišku.

Jau visai kaip namie autorė jaučiasi, kalbėdama apie lietuvių spaudą Australijoje. Pasirodo, pirmieji lietuviai pasirodė tame krašte 1832 m., o 1930 m. Sydney buvo susiorganizavusi lietuvių bendruomenė, kuri parsisiųsdindavusi knygų iš Lietuvos. Šiuo metu lietuviai turi du savaitraščius: „Mūsų pastogę" ir „Tėviškės aidus".

Trečiajame skyriuje A. Juškaitė plačiai rašo apie lietuvių bendruomenės knygynus, jų lankytojus, lėšas ir k. Gaila, kad, anot jos, lietuvių jaunimas teskaito knygas, susietas su mokyklų programa. Kodėl jaunimas nesidomi lietuviška spauda, autorė taip paaiškina: „Dauguma jaunimo nebuvo ir nebėra skatinami skaityti lietuvių kalba" (17 psl.). Kažin, ar toks pateisinimas tikslus.

Peržvelgusi lietuviškus knygynus, autorė išsamiai peržvelgia australų bibliotekas, kuriose galima rasti lietuvių ar kitomis kalbomis knygų apie Lietuvą. Pasirodo, jose esama 881 kn., kurios liečia Pabaltijį; lietuvių kalba knygų esama 323. Universitetų bibliotekose tas skaičius mažesnis: įvairiomis kalbomis knygų apie Pabaltijį — 611, lietuvių k. — vos 26.

Pabaigoje A. Juškaitė, išskaičiavusi laisvame pasaulyje esančias leidyklas, 15 skaičiuje nepažymėjo nė vienos leidyklos Kanadoje, nors ten esama net dviejų savaitraščių. Australijoje suregistravusi net 20 periodinių leidinių ir laikraščių, D. Britanijoje tepastebėjo vos vieną „E. Lietuvį" (kurio nė pavadinimo nepasistengė išversti į anglų k.), nutylėjusi „Išeivių draugą", „Šaltinį", „Budėkime" ir k.

Ald. Juškaitės knyga anglų kalba apie „Lietuvių literatūrą Australijos bibliotekose" — naujas, labai naudingas ir aktualus darbas. Medžiagos teko ieškoti įvairiuose Lietuvą liečiančiuose šaltiniuose, iš kurių pažymėjo dvylika. Gyvendama tolimoje Australijoje, savaime suprantama, negalėjo būti tiksli iki smulkmenų.

Itin džiugu vartyti šią rotatoriumi spausdintą knygą, kai jos autorė — jauna lietuvaitė, savo studijų objektu pasirinkusi lietuviškos šviesos nešėją — mūsų ir mus prijaučiančią spaudą. Jei daugiau turėtume tokių jaunuolių, negalėtume skųstis, kad mūsų jaunimas pasimetęs.

Atsiųsta paminėti

Kalendorius, 1978, Prisikėlimo Parapijos Ekonominės Sekcijos leidinys, Toronto, Ont., Kanada. Paruošė Stasys Prakapas, tiražas 3.000 egz., 180 psl. knyga. Kaina nepažymėta.

Turinyje: kalendorius su vardadieniais, poezija, juokai, sveikatos bei kiti naudingi patarimai ir įdomūs pasiskaitymai. Daug iliustracijų.

Laivas, 1977 m. gruodis, Nr. 12. Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas.

Pasaulio Lietuvis, 1977 m. lapkritis. Nr. 35/99, leidinys Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. JAV LB 25 metų sukakties numeris.

S. KUDIRKA PAS KILMONYTĘ

Artistė Rūta Lee Kilmonytė savo rezidencijoje Hollywoode, surengė priėmimą Simui Kudirkai lankantis Los Angeles, Cal. filmo premjeros reikalais. Svečių tarpe buvo Simas su žmona, jų palydovė D. Kezienė, Lietuvos generalinis konsulas V. Čekanauskas, J. Adomėnas, inž. G. Kazlauskas, režisierius J. Kaributas ir amerikiečių filmų studijos atstovai.

POPULIARIAUSI VILNIEČIŲ VARDAI XVII AMŽ. PRADŽIOJE

Vilniuje išleista stambi kalbininko Z. Zinkevičiaus parašyta monografija apie vilniečių vardus XVII amž. pradžioje.

Joje, be kita ko, nurodoma, kad patys populiariausi vyriški vardai tada buvo Jonas, Kristupas, Jokūbas, Jurgis, Kazimieras, Stanislovas, Andrius, Petras, Baltramiejus, Motiejus, Simonas, Tamošius, moteriški — Ona, Kristina, Kotryna, Morta, Ieva, Elžbieta, Darata, Marina, Rajina, Sofija, Jadvyga.

Tada pavardžių žmonės dar neturėjo, tai metrikose dažniausiai prie vardų būdavo įrašomas tėvavardis, paprastai suslavinta galūne.

Bet prie kai kurių vardų būdavo įrašomas prievardis, kuris rodė jo darbą ar gyvenamąją vietą („rotušės tarnas", „šv. Jono varpininkas", „priešais šv. Jono varpinę", „gyvena Vokiečių gatvėje").

Su lietuviais pasaulyje

STAMBUS PALIKIMAS RAŠYTOJŲ DRAUGIJAI

Antanas Tulys testamentu paliko Lietuvių rašytojų draugijai 20.000 dolerių, bet ta suma galės būti gauta tik po jo našlės mirties, nes ji pragyvena iš paliktųjų pinigų procentų.

Be kita ko, dabar V. Kulboko redaguojami pomirtiniai A. Tulio raštai sudarys 2 ar 3 tomus. Jie bus leidžiami ne iš tos sumos, kuri paskirta Liet. rašytojų draugijai.

H. KAČINSKUI 75 M.

Henrikui Kačinskui, Lietuvos dramos aktoriui, dailiojo žodžio meistrui, gyvenančiam New Yorke, sausio 23 d. sukako 75-eri metai. Jis pagerbiamas už dideles pastangas, su kitais jo amžiaus nepriklausomos Lietuvos režisoriais, Lietuvos teatrą iš kaimo kluonų iškelti iki civilizuoto pasaulio teatrų lygio Lietuvoje.

Gyvendamas New Yorke, darbuojasi saviveikliniame teatraliniame darbe, kiek sąlygos leidžia, stengiasi gaivinti lietuvišką meną, skaitydamas klasikų ir žymiųjų rašytojų kūrinius. Ne vienas jaunosios kartos atstovas naudojasi veterano teatralo patyrimais.

PASISKIRSTĖ, KAS KĄ REDAGUOS

Jau rašėme, kad Lietuvių rašytojų draugija yra nutarusi dr. K. Rudaitytės testamentu paliktus 12.000 dolerių panaudoti išleisti visiems Jono Aisčio raštams.

Dabar gavome žinių, kad poetinį jo raštų tomą redaguoja A. Nyka-Niliūnas, o beletristikos ir publicistikos dvitomį dr. V. Maciūnas. Jiems talkininkauja A. Vaičiulaitis.

DAIL. ADOMO VARNO RETA SUKAKTIS

Čikagoje gyvenantieji dailininkai ir bičiuliai naujųjų metų išvakarėse pasveikino retos sukakties proga dailininką Adomą Varną — jis sulaukė 99 metų.

„DRAUGO" PREMIJA ANATOLIJUI KAIRIUI

Dvidešimt septintąjį „Draugo" dienraščio romano konkursą laimėjo Anatolijus Kairys, gyvenąs Čikagoje, žinomas labiausiai kaip dramaturgas, bet yra išleisdinęs ir romaną ir eilėraščių rinkinį.

Premijuotasis jo romanas vadinasi „Po Damoklo kardu". Konkursui buvo atsiųsta 12 romanų, vertinimo komisiją sudarė P. Gaučys, D. Kučėnienė, P. Razminas, J. Toliušis ir Č. Grincevičius.

„GRANDINĖLĖ" ŠOKIŲ GRUPIŲ DRAUGIJOJE

Anais metais plaukėme būriais į Clevelando „Grandinėlės" koncertus, tokia entuziastiška šventė mums buvo jos pasirodymas.

„Tėviškės Žiburiai" rašo, kad ta „Grandinėlė" dabar įstojo pilnateise nare į amerikiečių „Association of Ohio Dance Companies", kuriose yra ir profesinių baleto grupių.

Tautinėms grupėms toje draugijoje atstovaus tik „Grandinėlė" ir kroatų „Zivili".

POVILO PLECHAVIČIAUS MONOGRAFIJA

Petras Jurgėla paruošė gen. Povilo Plechavičiaus monografiją, kurią pasiėmė išleisti „Kario" žurnalas.

Pirmojoje monografijos dalyje rašoma apie P. Plechavičiaus veiklą nepriklausomybės kovų metais Žemaitijoje, apie jo darbus nepriklausomoje Lietuvoje ir paskutiniosios vokiečių okupacijos laikais.

Antrąją knygos dalį sudaro įvairių autorių atsiminimai, kuriuos surinko jo sesuo Elena Legeckienė.

PAIEŠKO LIETUVIO PARAŠYTOS O. V. MILAŠIAUS MONOGRAFIJOS

Prancūziškai rašiusio lietuviškos kilmės poeto Oskaro Vladislovo Milašiaus raštų leidėjas Andre Silvaire ieško prof. dr. Jono Griniaus monografijos „O. V. Milašius — poetas", kurią jis kadaise parašė kaip daktarinę disertaciją.

VEIKALAS APIE ČIKAGOS LIETUVIUS

Prof. D. Fainhauzas anglų kalba parašė, o Amerikos Lietuvių bibliotekos leidykla išleido stambų (275 puslapių) veikalą „Lietuviai daugiatautėje Čikagoje iki II pasaulinio karo".

Kaip ir kiti ligi šiol pasirodę tos lietuvių sudarytosios leidyklos leidiniai, veikalas yra albumo formato.

Šios leidyklos finansinį pagrindą sudaro narių mokesčiai (nariai įstodami įmoka vienkartinį 100 dolerių).

VEIKALAS APIE EUROPOS IR AMERIKOS POKARIO METŲ LITERATŪRĄ SU SKYRIUM APIE LIETUVIUS

„World Literature Today" redaktorius estas dr. Ivar Ivask parašė stambų veikalą apie Europos ir Amerikos literatūrą pokario metais (apie 900 psl.), kuris jau išleistas trimis kalbomis.

Pirmiausia tas veikalas buvo išleistas vokiečių kalba, paskui anglų (1973 m.), o dabar ir ispanų.

Apie šiandieninę lietuvių literatūrą tame veikale rašo prof. dr. R. Šilbajoris.

Po kryžiumi

Brangiam Broliui Jonui

Kaip Tave pasveikint, ką Tau palinkėti,
kuo, mieliausias Broli, Tau dar sumirgėti?
Godos išsipildė, pėdsakai įminti..
Dar kiek palydėti, kiek dar nuraminti...

Jei įspaudė Kryžius pečiuose Tau žymę,
Tau budėt dar reikia, mielas Piligrime!
O aš čia, prie Vartų, pulsiu, kad užtartų,
kad nepasiklystum, kad dar nepavargtum.

Kad žiedai pražydę širdį nuramintų,
paukščiai vėl pragydę gimtinę primintų,
kad šviesi saulelė kelelius apšviestų,
palaima Motulės į namus parvestų...

Juk Tavęs taip laukia pakelės berželis,
šarma apiberti broliai ir seselės.
Ak, gyvuok kaip medis ąžuolo ilgiausiai,
kai Rūpintojėlis spaudžia ir priglaudžia.

Lai gražiausios gėlės šiandien Tau linguoja,
lai šimtai saulelių meilę Tau byloja!..

Tavo sesuo Aldona

Vilnius, 1978. II. 11.

Vytautas Alantas

Banko direktorius Medardas Dargužis

(iš romano „Liepkalnio sodyba")

II

Paąžuolių šviesuomenė gan ilgą laiką ginčijosi, kaip klubą pavadinti: inteligentų ar piliečių? Nugalėjo demokratiški „piliečiai", bet inteligentai vis vien nenusileido ir vadino „inteligentų klubu". Klubas buvo įsikūręs Kęstučio gatvėje, tarp rinkos ir bažnyčios, erdviuose atremontuotuose senojo daktaro namuose. Buvo ten bariukas, susirinkimų saliukė, kuri ėjo ir valgyklos „pareigas", ir keletas kambarėlių uždaresnio pobūdžio pobūvėliams.

— Pripilk, Jonai, mums po gerą kleboniškę, — agr. Rožėnas kreipėsi į jauną, žvalų bernioką, besisukantį už baro. — Ir, žiūrėk, neskųsk pipirų. Dr. Rauda sako...

— ... pipiras pakelia vyriškumą! — pertraukė barininkas, rodydamas stambius, sveikus dantis.

— Nebūk toks iškištadantis: merginas atbaidysi, — agronomas kilstelėjo stiklą.

— To gero pilni patvoriai! — barininkas vėjavaikiškai šypsojosi.

— Gal ir pilni, o pats, žiūrėk, per naktį vienišas tvarsaisi lovoje, giliai dūsaudamas ir keikdamas savo nelaimingą viengungio dalią.

— Ponas agronomas neduoda mums pavyzdžio: juk ir tamsta nuolat imi vaistus nuo nemigos...

— Matai, tam trailai žodžio kišenėje ieškoti nereikia, — agronomas paaiškino Kostui. — Apskritai paėmus, vaikinas jis neblogas ir, sakyčiau, mūsų visų geras draugas, tik, atsibastęs iš kaimo, mieste patvirko, ir mes prisibijome, kad visų davatkų neišvestų iš kelio ir neišvaikytų iš bobinčiaus į pragarą...

— Ar pons agronomas žino, kad davatka Fortunata turi prisipylusi pilną sūrmaišį aukso? Kam man ją vaikyt į pragarą?

— Matai, tas vyrelis jau visus davatkos Fortunatos sūrmaišius apčiupinėjo! — Rožėnas tarstelėjo dviprasmiškai ir atsigręžė į Kostą. — Tai kinku linku!

— Strazdu brazdu! — žviegtelėjo barininkas.

— Nemokša! Kiek kartų tave mokiau: jei tave užgeria: kinku linku, tu atsakai: bruzdu brazdu, o jei tau sako: cilingu lingu, tu atsakai: strazdu brazdu. Kaip greit mes užmirštame senus, garbingus mūsų papročius! — agronomas pasakė liūdnai. — Tad cilingu lingu! — ir jis vienu užsivertimu išgėrė savo stiklą.

Jiems beplepant, atsidarė durys, ir baltame garo debesėlyje vidun įplaukė augalotas vyras, apsitūlojęs brangiais kailiniais, ant akių užsimaukšlinęs karakulinę kepurę ir įsispyręs į gilius kaliošus. Prie svečio prišoko barininkas, padėjo nusivilkti kailinius, kuriuos jis pagarbiai pakabino rūbinėje, o pirštines su kepure padėjo ant lentynos. Kostas smalsiai apžiūrinėjo elegantiškai apsirengusį vyrą, kuris, išsitraukęs iš švarko kišenaitės labai baltą ploną nosinaitę, šluostė didelius kauliniais rėmais akinius.

— Ta jūsų žiema, gadem, kaulus laužo! — jis burbtelėjo, įbrukdamas nosinę į švarko kišenaitę.

Svečias vilkėjo tamsia eilute, baltais marškiniais ir ryšėjo ryškių, akį veriančių spalvų kaklaryšiu. Tankūs balti plaukai dengė visą galvą, ir virš nedidelių, aštrių akių kyšėjo veslūs antakiai.

— Kuo galiu patarnaut, ponas direktoriau? — barininkas paklausė įsiteikiančiai.

— Kaip visada: sumaišyk birutę su anglišku džinu. Geras tas jūsų birutės skystimėlis: sumaišytas su džinu praplauna vidurius dar geriau, kaip mano mamės raugintų burokų rasalas... Labas, kaip tau, Zigmai? Bedarbis! Aišku: ką gali agronomas nusitvert žiemą? Ne biznis ir man: sėdi ofise ir lauki, kol koks žemdirbys kyštelės nušalusią raudoną nosį.

— Čia mūsų Smulkaus Kredito Bankelio direktorius ponas Medardas Dargužis, o čia vienas geriausių mūsų valsčiaus jaunųjų ūkininkų Kostas Norgaila iš Pasartės kaimo, — Rožėnas juos supažindino.

— Linksma susipažint, — Dargužis ištiesė stambią, drėgnoką ranką, kurią spaudžiant, Kostą perėmė nemalonus jausmelis: jis nemėgo prakaituotų rankų. — Ūkininkai geriausi mūsų kostiumieriai. Sakai, misteris Norgaila pasižymėjęs ūkininkas: kuo jis pasižymėjo? — Dargužis atidžiai pažiūrėjo į Kostą, jį vertindamas.

— Jis baigė Žemės Ūkio Mokyklą...

— Gerai, kad baigė, yes, labai gerai, — direktorius pertraukė Rožėną, — bet diplomas be technikos — pernykščiai šiaudai. Jei farmeris nesinaudos mašinomis, toli nenuvažiuos, jei būtų baigęs ir visus žemės ūkio mokslus. Aš tai labai gerai žinau, nes pats dirbau Amerikos farmose.

— Ponas Dargužis ne per seniausiai grįžo iš Amerikos, — Rožėnas paaiškino Kostui ir kreipėsi į direktorių: — Žinoma,, mašinos gerai, bet ne viskas: neduosi dirvai pakankamai trąšų, drėgmės ir darbo, ir pačios moderniausios mašinos nieko nepadės. O, be to, reikia atsiminti, kad Amerikoje ūkiai didesni ir ūkininkui daug lengviau mašinas įsigyti.

— Ūkiai didesni, bet ir mašinos didesnės, — nusijuokė Dargužis, išsitraukdamas iš švarko kišenėlės didelį cigarą, kurį barininkas puolė uždegti. — Pamatytum ten kombainus: kaip jūsų gryčios maurodami važinėja po laukus! Sakytum taip: jūsų ūkininkai ne tiek neišgali, kiek bijo skolintis iš banko ir investuoti į ūkį. Amerikos farmeriai drąsesni: jie žino, kad įdėtas kapitalas pakelia žemės produktingumą, pagamina daugiau ir pigiau. Žemės ūkio produktai darosi pigesni, vartotojas daugiau jų suvartoja, bankai gauna nuošimčius, žodžiu, kapitalas juda, ir visi patenkinti. Misteri Norgaila, atsimink mano žodį: nebijok paberti pinigų ant dirvos — apsimokės! Nereikia bijoti banko, nes bankininkai jūsų geradariai. Amerikoje kapitalas padarė žemės ūkio stebuklą, padarys ir Lietuvoje, tik nereikia bijot įkinkyt į darbą pinigo, yes, pinigo... Buvo linksma susipažinti! Jonai, pasakyk Marciukei, kad atneštų man pietus, kaip visada, į trečią numerį.

— Klausau, pone direktoriau! — sumušė užkulnius barininkas.

Dargužis mostelėjo ranka ir išėjo.

(bus daugiau)

Sibiras – Londonas

Prieš 32 metus pasibaigęs karas išskyrė daug šeimų. Daugeliu atveju, sovietų kariuomenei artėjant prie Baltijos kraštų, vyrai pasitraukė į Vakarus, palikdami savo žmonas ir mažamečius vaikus tėvynėje. Visi tikėjosi greit grįžti į namus, bet taip neišėjo. Šeimos tapo išskirtos ilgiems metams.

Pagal Helsinkio 1975 m. susitarimą, tokioms šeimoms turėjo būti sudarytos galimybės susijungti. Daugelis turėjo gražių vilčių, kai kam buvo leista išvažiuoti iš sovietų okupuotų sričių, bet, tur būt, dauguma išskirtų šeimų taip ir liko gyventi atskirai: vyrai išeivijoje, o moterys — dabar jau su suaugusiais vaikais — tėvynėje.

Moterų nueitasis kelias buvo žymiai sunkesnis už vyrų. Likusios tėvynėje turėjo kentėti persekiojimą ir užsidirbti duoną šeimai išlaikyti. O kurios pasitraukė su vaikais į Vakarus, jeigu vyrai buvo kariuomenėje ar Siibiro tremtyje, turėjo taip pat labai nelengvą gyvenimą. Neseniai vieną tokių atvejų aprašė anglų spauda.

Baigę Rygos universitetą jaunuoliai prieš karą sukūrė šeimą. Karo metu Edgars Liepinš, atsargos leitenantas, turėjo užsivilkti uniformą ir atsidūrė vokiečių okupuotoje Lenkijoje. Artėjant frontui, jo žmona su mažamečiu vaiku 1944 m. vasarą pasitraukė į Vokietiją. Tuo pat laiku Edgaras, norėdamas gelbėti Latviją, iš Torunės išvyko į jau sovietų kariuomenės apsuptą Liepoją. Jo žmona, jauna ir energinga moteris, per DP stovyklas pagaliau pateko į Angliją, apsigyveno Londone, įsijungė į latvių organizacijų veiklą ir dabar yra gerai žinoma žurnalistė Austra Liepinš. Ji išmokslino sūnų, kuris baigęs Oxfordo universitetą ir taip pat yra žymus latvių organizacijų veikėjas. Jau prieš daugelį metų ta moteris pradėjo rūpintis, kad jos vyrui būtų leista išvykti į Vakarus. Ligi Helsinkio susitarimo tai buvo tik prašymas, po susitarimo — reikalavimas. Jos rūpestis buvo apvainikuotas laimėjimu. Prie Kūčių stalo daugelį metų stovėjusioje tuščioje kėdėje šįkart sėdėjo jos pražilęs ir suvargęs vyras.

Kiek atsikvėpęs po tolimos kelionės, E. Liepinš papasakojo mūsų korespondentui apie savo pergyvenimus nuo to laiko, kai jis pateko į „Kuršių katilą" ir, vokiečiams 1945 m. gegužės 9 d. kapituliavus, su grupe draugų buvo paimtas į nelasvę.

Belaisvius suskirstė į dvi grupes: vokiečius ir „sovietų piliečius". Pastaruosius iš Mintaujos tuoj pat išvežė į Šiaurę. Apie du mėnesius belaisviams teko dirbti prie Molotovsko uosto statybos netoli Archangelsko. Darbas nepaprastai sunkus, o maistas nepakenčiamas. Bet tai buvo tik pragaro pradžia.

Tikras pragaras prasidėjo, kai belaisvius sugrūdo į laivą kelionei į Šiaurės Sibirą. Laive buvo tiek daug tų belaisvių, kad nebuvo vietos nei atsisėsti, nei atsigulti. Valgyti davė silkių ir duonos, o vandens nebuvo. Sargybiniai neleido išeiti į denį, kur buvo skylė gamtos reikalams atlikti, ir nuo troškulio ir viduriavimo daug belaisvių išėjo iš proto. Gyvi likę po ilgos kelionės pasiekė Jenisėjaus upės žiotis ir išlipo iš laivo Dudenkos uoste. 1945 m. rugpiūčio mėn. belaisvius perkėlė į Norilską, apie 130 km tiesiu keliu nuo Dudenkos. Norilske dirbo ir 1941 m. ištremtieji baltiečiai, daugiausia vis kasyklose, prie statybų ir sniego valymo. Ta vieta yra už Šiaurės Poliaračio, ir žiemą ten būna 40 ir daugiau laipsnių šalčio. Visą mėnesį tęsiasi naktis, o vasarą — visą mėnesį diena. Žiemą siaučia nepaprastos pūgos, vad. purga, kurios metu vėjas gali nunešti ir palaidoti žmogų. Žiemos metu, kai žemė giliai įšalusi, E. Liepinš ir kiti belaisviai dalbomis ir kirkomis „kasė" namams statyti pamatus. Prastas maistas ir netinkama apranga daug belaisvių nuvarė į kapus.

1946 m. gegužės mėn. stovykloje buvo pravestas „valymas". Kariavusius prieš „sovietų tėvynę" atidavė teismui, kitus prievarta išsiuntė į buvusią gyvenamąją vietą. E. Liepinš pateko į pastarąją kategoriją ir 1946 m. lapkričio mėn. grįžo į Rygą. Bet tai buvo tik sovietų spąstai „karo nusikaltėliams" iššifruoti.

Rygoje E. Liepinš gavo sąskaitininko ir buhalterio darbą, kokį jis dirbo ir prieš karą. Vienam bendradarbiui-komunistui įskundus, 1949 m. buvo vėl suimtas ir uždarytas Rygos kalėjiman. Jis buvo kaltinamas, kad, kaip karininkas, mokęs kareivius šaudyti. Jam buvo perskaitytas teismo sprendimas — 10 metų privalomo darbo stovyklos. E. Liepinš buvo išvežtas į Karagandą, į Kazachų respubliką, ir apgyvendintas už spygliuotų vielų. Dirbo dailidžių brigadoje prie namų statybų. Karagandoje tuo laiku buvo taip pat daug ir lietuvių bei estų, buvusių karių, nuteistų 15-25 metams. Jis prisimena vieną, kurio pavardė Pakštas, ir kitą, buvusį mokytoją Radžių, su kuriuo jam teko dažniau susitikti. Lietuviai, kaip ir kitų tautybių kaliniai, laikėsi krūvoje ir dažniausiai dirbo toje pačioje brigadoje. Baltiečiai, kaip daugiau išprusę, dažnai dirbo specialistų brigadose, kur darbas buvo lengvesnis ir geriau apmokamas. Tai buvo naudinga po 1955 m., kada stovyklos buvo pervestos į „operacinę sąmatą" — turėjo verstis iš savo darbo pajamų. Uždirbtųjų pinigų kaliniams neišmokėdavo, bet už įrašytą sumą jie galėjo stovyklos parduotuvėje nusipirkti maisto ar machorkės.

Lietuvis Radžius buvo labai išmintingas vyras. Kiti lietuviai bėdos atveju ateidavo pas jį pasitarti. Jis juos ramindavo, sukeldavo juose vilčių dėl šviesesnės ateities. Dažnai jis burdavo savo tautiečiams iš delno, paguosdamas geresnėmis žiniomis iš tėvynėje likusių artimųjų, ir tuo būdu daugeliui nevilties apimtų išgelbėjo gyvybę. Išmokęs iš Radžiaus, pats Liepinš pradėjo tokiu pat būdu „burti" iš delno savo tautiečiams. Be to, Radžius pradėjo gaminti iš ašutų mažyčius kryželius. Vieną tokį gražų kryželį jis padovanojo ir Liepinšui. Tą šventą relikviją E. Liepinš dabar Vasario 16 d. priėmimo metu atnešė į Lietuvių Namus Londone.

Po Stalino mirties buvo paskelbta amnestija 1956 m. Kaliniai buvo apklausinėti, ir po to kiekvienam paskelbtas sprendimas. Vieniems kaliniams buvo leista išeiti iš stovyklos, bet apsigyventi jie turėjo Karagandoje, ne toliau kaip 25 km nuo stovyklos. Kitiems leido išvykti iš Karagandos, bet buvo uždrausta grįžti į savo respubliką. Treti gavo teisę parkeliauti į savo respubliką, bet buvo uždrausta apsigyventi respublikos sostinėje. O dar kitiems leista pasirinkti gyvenamąją vietą kur tik jie nori. Tarp tų daugiausia laisvės gavusiųjų buvo E. Liepinš. Jis grįžo į Rygą ir gavo darbą buhalterijoje.

Prieš išeidamas į pensiją, daug kartų tarnybos reikalais lankėsi Lietuvoje, kurią pažinojo iš prieškarinių laikų. Dar būdamas studentu E. Liepinš su savo korporacijos vienminčiais lankydavosi pas savo bičiulius neolituanus. Ir dabar jis norėtų susitikti su 1935-36 m. korporantais, su kuriais turėtų apie ką pasikalbėti.

Išmintingos politikos dėka, jo nuomone, Lietuva padarė didelę ekonominę pažangą ir išliko lietuviška. Dar 1977 m. pabaigoje, kai Sov. Sąjungoje trūko maisto, ypač mėsos, latviai važiuodavo apsipirkti į Lietuvos miestus: Šiaulius, Biržus, Mažeikius. Be to, lietuviai kolchozininkai nuolat pristatinėja savo gaminių (iš sodybinio sklypo) į Rygos turgų. Latvijos sostinėje maisto produktų kainos yra aukštesnės negu Lietuvoje.

E. Liepinšo prašymas išvažiuoti į Vakarus buvo atmestas septynetą kartų, kol pagaliau Helsinkio-Belgrado konferencija privertė rusus nusileisti. Bet didžiausias nuopelnas priklauso jo mielai ir labai energingai žmonelei, nugalėjusiai stalinus ir brežnevus.

D. B.

BAM

Baikalo-Amuro geležinkelio magistralė skaitomas didžiausias šio šimtmečio technikinis projektas. Sutrumpintai jis vadinamas BAM. Šis rytinio Sibiro 1.800 mylių (apie 2.900 km) geležinkelis pradėtas planuoti 1933 m., o statyti — 1974 m. Jis turės sujungti Ust-Kut su Komsomolsku prie Amuro. Apie jį labai daug kalbama ir rašoma Sovietų S-gos ir Lietuvos spaudoje. Jis eis lygiagrečiai su vadinamuoju trans-sibiriniu geležinkeliu, bet apie 160 km toliau nuo Kinijos sienos.

Geležinkelio darbas per amžinai sušalusius rytinio Sibiro plotus yra padalytas visoms respublikoms, atsižvelgiant į gyventojų skaičių ir pajėgumą. Lietuvai yra paskirta apie 200 km ilgio linija. Pirmieji savanoriai jau yra išvykę į darbus. Pasak vakariečių spaudos, kaliniai geležinkelio statybai, kaip tai buvo daroma Stalino laikais ,nebūna naudojami.

Šalia strateginių tikslų, naujasis geležinkelis turės labai didelę ūkiškąją reikšmę. Rytinis Sibiras, užimąs trečdalį Sovietų S-gos teritorijos, tebėra beveik nepaliestas žmogaus rankos. Geologų skaičiavimai rodo, kad vien geriausios akmens anglies Jakutijos rajone esą 40.000 milijonų tonų. Apie 100 km nuo Jakuto yra didžiausi pasaulyje geležies rūdos klodai. Ten pat randami labai dideli kiekiai švino, cinko, nikelio ir azbesto. Rytų Sibiro neaprėpiami miškai gali patiekti kiek reikiant statybinės medžiagos. Užbaigus statybą, visas plotas bus paskirstytas į šešis regionus, atsižvelgiant į juose randamus gamtos turtus.

Didžiausias geležinkelio tiesimo stabdis yra nepalanki gamta. Beveik visame plote žemė yra sušalusi, o temperatūra siekia iki minus 40 laipsnių C. Dirbant tokiose sąlygose, pirmiausia turi būti pastatytos tinkamos gyvenamos patalpos, nes kitokiu atveju savanoriai greitai palieka darbą. Pats darbas, žinoma, yra žymiai geriau apmokamas, negu kitose krašto vietose.

Antrasis stabdis yra nuolatiniai žemės drebėjimai. Specialistai dirba išsijuosę, ieškodmi ruožų, kuriuos mažiausiai paliečia žemės drebėjimai.

Iki 1976 m. galo jau buvo pastatyta apie 500 km geležinkelio. Per praėjusius metus darbas pasistūmėjo dar toliau. Lietuvos spaudoje dažnai užsimenama, kad jų grupė BAM statyboje neatsilieka, o savanorių taip pat netrūksta. Liniją aplankę lenkų žurnalistai pasakoja, kad darbo sąlygos ir aprūpinimas esą patenkinami. Į Nidos stovyklą (turbūt lietuviams skirtame ruože) buvę atgabenta net alaus, kuris parduodamas atsižvelgiant į išdirbio normas...

Filmų pasaulyje

Algirdas Gustaitis

SIMO KUDIRKOS PABĖGIMAS

Simo Kudirkos pabėgimas ir grąžinimas sovietams nėra retas įvykis. Tik panašūs įvykiai dažniausiai nutylimi, numarinami niekam nežinant. Amerikiečiai nenori pykinti rusų ir daro viską „taikai, ramybei išlaikyti".

Laimingu supuolimu Simo Kudirkos žygis bei ryžtas pakliuvo į amerikiečių spaudą, televiziją, radiją, ir įvykio nebuvo įmanoma nutylėti. Įvairiose vietose gyvenantieji lietuviai rašė protesto laiškus,, demonstravo, skambino radijo stotims, klibino televizijų vadovybes. Kai paaiškėjo, kad Simas Kudirka nuteistas 10 metų sunkiųjų darbų kalėjimo, sujudo ne tik JAV teisingesni žmonės, bet net ir platesni laisvojo pasaulio sluoksniai. Kai pagaliau paaiškėjo, kad Simas Kudirka yra JAV pilietis, nelemtoji istorija pasibaigė tuo, kad JAV paprašė jį grąžinti.

Apie Simą Kudirką spaudoje buvo šimtai rašinių, straipsnių, žinučių. Išleistos net kelios knygos ir brošiūros. Patsai įvykis pasidarė tarptautinis.

Filminį rankraštį apie Simą Kudirką parašyti aš buvau pakviestas. Talkon pasiprašiau Jurgį Gliaudą. Bet kaip tik pasitarimo dieną su amerikiečių rašytojais-specialistais televizijos filmams amerikiečių spaudoje paskaitėme, kad Simas Kudirka jau sutarė su kitais paruošti tokį rankraštį.

1978 m. sausio 18 d. CBS televizijos stoties salėje mums buvo parodytas spalvotas filmas „The Defection of Simas Kudirka".

Filmas trunka apie dvi valandas. Simą Kudirką vaidina žinomas ir geras amerikiečių filmų artistas Alan Arkin. Simo žmoną Genę — Shirley Knight, Richard Jordan — JAV pakraščių sargybos laivo „Vigilant" komendantą, o sovietų laivo kapitoną — Donald Pleasence.

Gerald Isenberg yra vyriausias režisorius. Gerald Abrams ir Richard Briggs yra jo padėjėjai. Pagamino negirdėta Jozak Company — Paramount televizijai. Direktorius Lowell Rich. Rankraštis Bruce Feldman ir Sandor Stern.

Kiek girdėjau, parašyta pagal Simo Kudirkos pasakojimus. Betgi mes gana gerai ir minučių tikslumu žinome Simo Kudirkos istoriją. Filme kai kas yra kitaip. Sakysime, nėra momento, kai S. Kudirka šuktelėjo kuklių žodžių amerikiečių kariniam laivui. Tie žodžiai paskelbti Jurgio Gliaudos knygoje „SIMAS" viršelyje. Filme S. Kudirka kalbasi su amerikiečių pakraščių sargybos laivo karininkais labai ir labai jau silpna anglų kalba, kai jo įrašyti žodžiai minėtame lapelyje yra kur kas žodingesni, o rašyti paprastai yra sunkiau nei kalbėti.

Tas Simo Kudirkos pasikalbėjimas su amerikiečių karininkais vyksta ilgokai ir kažkaip suabejoji, ar pro šalį bevaikščiodami sovietų jūrininkai nebūtų atkreipę dėmesio ar koks sovietų politrukas nebūtų sužinojęs ir nusivedęs Simo.

Sovietų laivo kapitonas rusas Popov pavaizduotas kaip vienas maloniausių, simpatiškiausių asmenų, su kuriuo Simas žaidžia šachmatais. Bet vis dėlto tasai kapitonas parašęs prieš Simą melagingą raštą, kaltinusį Simą, kad pavogė pinigus. Vėliau paaiškėjo, kad tai buvo padaryta politrukui reikalaujant, o tuo politruku buvo lietuvis!

Į amerikiečių laivą Simo sugauti atvyksta, atrodo, daugiausia lietuviai jūrininkai iš to sovietų žvejų laivo. Jie Simą sugauna, atrodo, be didesnio pasipriešinimo. Jis bando nuo jų pabėgti. Sovietai sumuša. Šiame epizode keli sakiniai turėtų būti pasakomi lietuviškai, bet aš supratau tik vieną, kitų beveik neįmanoma suprasti.

Simo teismas Vilniuje neturi nė vieno tų dramatiškų sakinių, kuriuos skaitėme Simui jau kenčiant ištrėmime. Ar neleido filmo vadovai jų pasakyti?

Neaišku, kas buvo tas daktaras latvis, kuris su lietuve žmona ateina pabarti JAV užsienio reikalų ministerijos. Niekur nerodomos lietuvių demonstracijos Simui Kudirkai išlaisvinti — visi tie naktiniai budėjimai prie juodų karstų, vaikščiojimai su žvakėmis prie amerikiečių paminklų ir tvenkinių, gedulingos pamaldos lietuvių bažnyčiose ir t. t. Vien Los Angeles lietuviai plakatų turėjo ištisą mišką.

Šiaip filmas įdomus, intriguojantis, dokumentinis, aktualus, dalykinis, giliai humaniškas ir ištisai lietuviškas. Filmo tekstas anglų kalba paskelbtas didžiųjų amerikiečių laikraščių priedinėse laidose.

Alan Arkin įtikinamai vaidina Simą Kudirką. Ir kiti artistai vykusiai atlieka savo vaimenis. Filme yra jaudinančių scenų, įtempimo. Jis yra ne tik pamokomasis, dokumentinis, bet ir psichologinis.

Filme minimi lietuviai, Klaipėda, Vilnius. Jame ryškiai iškeliama lietuvių savarankiškumo, valstybingumo tema. Panašaus filmo amerikiečiai nėra turėję. Jis jau buvo parodytas per vieną iš trijų žinomiausių televizijos stočių CBS visoje JAV teritorijoje, prieš tai labai išgarsinus spaudoje.

Daugmilijoninis televizijos žurnaliukas TV Guide 1978 m. sausio 14-20 d. d. laidoje išspausdino puikų Neil Hickey straipsnį apie Simą Kudirką ir jo filmą gera, spalvota S. Kudirkos nuotrauka. Tas pats žurnaliukas sausio 21-27 d. d. laidoje labai teigiamai iškėlė „The Defection of Simas Kudirka". Recenzijos parašytos Judith Crist. To leidinio pirmadienio apžvalgose (sausio 23 d.) mūsų aptariamam filmui duota pusės puslapio iliustruotas teigiamas aprašymas, visur pažymint, kad Simas Kudirka yra lietuvis jūrininkas.

Los Angeles Herald Examiner savo TV savaitinę programą papuošė Alan Arkin nuotrauka iš mūsų aptariamo filmo. Vos atvertus viršelį yra Simo Kudirkos nuotrauka su Alan Arkin ir kt. Straipsnis parašytas Morton Moss.

Filmas „The Defection of Simas Kudirka" yra parinktas Los Angeles miesto mokyklų vadovybės kaip mokomasis, patariamas žiūrėti visiems mokiniams, ir šimtai tūkstančių Kalifornijos mokinių gaus pilną rankraščio tekstą pastudijuoti. Be abejo, ta tema bus daug kalbų ir rašinių, visur paminint lietuvių vardą. Daugelyje JAV mokyklų ir taip amerikiečių mokiniams bus paskleista milijonai to filminio atspaudo.

Paštas Lietuvoje

Lietuvos Ryšių (pašto) ministras K. Onaitis papasakojo spaudai apie Lietuvos paštą ir jo problemas (Švyturys, Nr. 1, 1977 m.).

Pirmiausia jis pranešė, kad Lietuvos miestuose (ne visame krašte) 100 gyventojų tenka 13 telefonų. Tuo tarpu Latvijoje tam pačiam gyventojų skaičiui tenka 20 telefonų, Estijoje — 17, Baltarusijoje — 10, (Sov. S-goje — 10).

Vienas gyventojas per metus vidutiniškai pasiunčia telegramų: Lietuvoje — 1, Baltarusijoje — 1.18, Latvijoje — 1.75, Estijoje — 2.10 (Sov. S-goje — 1.77). Pasiunčia laiškų — Lietuvoje — 28, Latvijoje — 41, Estijoje — 41, Baltarusijoje — 31 (Sov. S-goje — 31). Kalbasi tarpmiestiniu telefonu vidutiniškai per metus: Lietuvoje — 6.5 karto, Baltarusijoje — 4.6, Latvijoje — 6.7, Estijoje — 5.9, (Sov. S-goje — 3.4).

Tik tarpmiestinių pasikalbėjimų skaičiumi Lietuva prilygsta Baltijos kaimynams. Kitais atvejais ji gerokai atsilieka.

Telefonų įvedimas, arba kaip ministras sako telefonizavimo rodikliai Lietuvoje labai atsilieka nuo kaimynų. Šiuo metu esą daugiau kaip 100.000 pareiškimų telefonams įrengti.

Paskiruose miestuose geriausiai telefonais aprūpintas yra Vilnius. Čia 100 gyventojų tenka 20 telefonų, Kaune — 12, Klaipėdoje — 16. Šiauliuose — 12, Panevėžyje — 11. Gal tai tik supuolimas, bet miestai, turintieji didesnį kitataučių procentą (Vilnius, Klaipėda) turi didesnį telefonų skaičių.

Pasirodo, kad plečiant telefonų tinklą ir tobulinant sistemą, nuolat keičiasi abonentų numeriai. Esą jie dažnai pasikeičia dar nespėjus paruošti abonentų sąrašo. Gal dėl tos, o gal ir dėl kitų priežasčių telefonų abonentų sąrašas yra pati brangiausia knyga, kurios iš viso niekur negalima gauti. Ateityje esą numatoma abonentų sąrašui paruošti pradėti vartoti elektroninę skaičiavimo mašiną. Iki šiol rankomis sudaromos kartotekos, iš kurių renkami telefonams numeriai abonentų sąrašui.

Šiuo metu statomos naujos telefonų stotys Naujoje Vilnioje, Viršuliškėse, Žirmūnuose. Dar šiame penkmetyje numatyta pastatyti naujas stotis Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Utenoje, Plungėje, Kapsuke, Alytuje, Mažeikiuose, Palangoje. Penkmečio pabaigoje 100 gyventojų teksią 15 telefonų.

Seniau telefonų aparatai buvo pašto nuosavybė. Dabar jie parduodami abonentams. Tokiu būdu esą sutaupoma pinigų, o gyventojai turį progos pasirinkti tinkamesnius aparatus.

Iki šiol telefonai neturėjo skaitiklių, fiksuojančių pasikalbėjimo trukmę. „Ievutės-pleputės" prasikalbančios ištisas dienas, papildomai už tai nemokėdamos. Ateityje numatoma šį reikalą sutvarkyti, jeigu bus gauta skaitiklių (vien tik Lietuvoje jų reiksią per 300.000).

Tarpmiestiniai pasikalbėjimai daugumoje automatizuoti (80%). Tačiau sistema dar esanti gana bloga, todėl apie 20% pasikalbėjimų dėl automatikos kaltės visiškai neįvyksta. Šiuo metu jau esą 35 miestai, kurie galį su Vilnium kalbėtis per automatiškas centrines.

Dalis pokalbių vyksta per telefoninininkes. Užsakymų įvykdymų laikas oficialiai nėra ribotas. Apie 98% užsakymų įvykdoma greičiau kaip per valandą.

Visiška Lietuvos telefonų automatizacija būsianti įvykdyta pastačius Vilniuje naują automatinę stotį. Tai tikimasi atlikti ne per šitą, bet per ateinantį penkmetį.

Nors apie 80% laiškų paštuose jau esą indeksuojama, bet darbas dar nesąs pakankamai produktyvus. Ypačiai nerentabilus pašto darbas esąs kaimo vietovėse. Paštininkų teikiamos gyventojams paslaugos dar nesančios patenkinamos.

LIETUVOJE

RESTAURUOJAMA TOLMINKIEMIO BAŽNYČIA

Lietuvoje pasirodė nauja stambi knyga — visi Kristijono Donelaičio raštai. Kas jo buvo rašyta lietuviškai, tai perspausdinta ano meto rašyba, o taip pat šalia ir visi tekstai pagal dabartinę rašybą. Kas buvo rašyta vokiškai, išversta ir į lietuvių kalbą.

„Tiesos" vasario 11 d. numeryje Pavelas Ternovskis primena, kad ligi šiol dailininkai šį poetą piešė taip, kaip katras išmanė. O kai buvo surasti jo palaikai, antropologo M. Gerasimovo mokinys V. Urbonavičius sukūrė skulptūrinį portretą, „tarsi prikeldamas iš praeities tikruosius poeto bruožus. Aukšta kakta, platus antakių lankas — lyg giedrame danguje sklandančio paukščio sparnai. Rimto, susimąsčiusio veido išraiška. Akys plačiai žvelgia į pasaulį. Atrodo, iš jo prasmingų akių spinduliuoja gerumas, noras padėti žmonėms..."

Iš to aprašymo, be abejo, sunkoka įsivaizduoti K. Donelaitį su tais antakiais, kurie panašūs į sklandančio paukščio sparnus. Daug įdomesnė yra P. Ternovskio reportažo pabaiga su Tolminkiemio vaizdais ir su žiniomis, kas ten nauja daroma:

„...Kaliningrado sritis. Nesterovo rajonas. Medžiais apsodintas kelias atvedė mus į centrinę tarybinio ūkio gyvenvietę. Rami kaimo gatvė. Malonūs žmonės palydi mus į gyvenvietės pakraštį. Žaliuoja parkas, o jame, ant kalvos — nedidelės senos bažnyčios griuvėsiai.

„Prie apgriuvusių sienų prisiglaudę laibi medeliai, lyg neblėstančios gyvybės ženklai.

„Netoli buvusios Tolminkiemio bažnyčios mūrų auga keturi galingi klevai, tarsi apglėbę į kapą panašų gėlėtą kauburėlį. Buvo manoma, kad būtent čia ilsisi liaudies dainiaus palaikai. Kiti spėliojo, kad poetas palaidotas bažnyčios rūsyje. Vėliau jame mokslininkai ir surado poeto palaikus.

„Nors praėjo daug dešimtmečių, bet apie K. Donelaitį ne kartą sužinota nemaža naujo. Jis ne tik poetas. K. Donelaitis labai mėgo gamtą, dažnai triūsdavo sode, meistraudavo įvairius sudėtingus daiktus — klavesinus, fortepijonus, barometrus...

„Dabar tarybinio ūkio gyvenvietėje galima sutikti statybininkų, inžinierių, dailininkų. Jie kruopščiai restauruoja Tolminkiemio bažnyčios pastatą. Čia numatyta įrengti ekspoziciją, kurioje bus knygos ir dokumentai, pasakojantys apie K. Donelaičio veiklą ir kūrybą, apie baudžiauninkų — jo amžininkų gyvenimą.

„K. Donelaičio kūrinius gimtąja kalba skaito rusai, baltarusiai, latviai, gruzinai... „Metai" taip pat išversti į vokiečių, lenkų, čekų, anglų kalbas. Šiuo metu poema verčiama į estų ir japonų kalbas. Kristijonas Donelaitis keliauja per pasaulį..."

KAS TURI RŪPĖTI MOKYKLAI

„Tiesos" bendradarbis džiaugiasi, kad per aštuonerius metus Alytaus vidurinėje mokykloje pasisekė suorganizuoti „Kovų šlovės" muziejų. Eksponatus rinko, sako, mok. A. Anuškevičiaus vadovaujami jaunieji kraštotyrininkai-moksleiviai. Šįkart kraštotyrininkų uždavinys buvo rinkti ne pasakas ar dainas ar aprašinėti žmonių buitį, bet „Didžiojo Tėvynės karo relikvijas, frontininkų ir partizanų, jų artimųjų prisiminimus".

Tie naujus, neįprastus uždavinius gavę, bet dar kraštotyrininkais vadinami moksleiviai muziejui surinkę „200 nuotraukų, 100 archyvinių dokumentų, 360 pasakojimų apie revoliucionierių, karių, partizanų, liaudies gynėjų žygdarbius" ir t. t.

ŠĄLA, IR SNIEGO DAUG

Vasario mėn. viduryje Lietuvoje dar vis po šiek tiek snigo, o šalčio naktimis buvo iki 11 laipsnių, o dienomis iki 8.

Kadangi ant užšalusių ežerų esąs 20-30 centimetrų sniego sluoksnis, laikraščiai spausdino patarimus, ką reikia daryti, kad neuždustų oro netekusios žuvys.

Medžioklei skirtuose miškuose maitinami žvėrys (elniai šienu, stirnos cukrinių runkelių atliekomis) ir paukščiai.

KAI REIKIA SIUNTINIO

Aišku, kad artimieji Lietuvoje ar Sibire reikalingi paramos ir siuntinius reikia siųsti. O kai reikia, rašykite:

Lithuanian House Ltd.
Siuntinių Skyrius
1 LADBROKE GARDENS,
LONDON, W11 2PT

Rašykite tuo adresu, ir bus pasiųsta viskas pagal jūsų norus ir pageidavimus.

Taip pat padedame sudaryti testamentus ir persiunčiame palikimus

Europos Lietuvių Kronika

DBLS SUVAŽIAVIMAS

Metinis DBLS skyrų atstovų suvažiavimas ir Liet. Namų b-vės akcininkų susirinkimas šiais metais įvyks balandžio 15-16 dienomis Lietuvių Namuose Londone.

AUKOS

Spaudos reikalams aukojo:

B. Aukštiejus — 50 p, P. Poviliūnas — 3 sv. 50 p, P. Leškevičius — 2 sv. 68 p, J. Lukėnas — 2 sv., B. Totoraitis — 8 sv. 50 p, J. Maslauskas — 5 sv.

Ačiū.

SERGA O. VAGNERIENĖ

Ventnore gyvenanti Ona Vagnerienė staiga susirgo ir patalpinta St. Mary's ligoninėje, Newport, I. o. W.

LONDONAS

VASARIO 16 D. IŠKILMĖS

Nepriklausomybės paskelbimo 60 metų sukaktis Londone buvo paminėta Sporto ir Soc. klubo salėje vasario 18 dieną.

Tautine vėliava bei gražiomis gėlėmis papuošta ir naujai išdekoruota salė buvo pilnutėlė. Į iškilmes susirinko Londono ir apylinkių senosios ir naujosios kartos lietuviai, jaunimas dar ir puošniai apsirengęs tautiniais rūbais.

Iškilmes pradėjo Londono liet. jaunimo atstovas Kristupas Juras, kreipdamasis į susirinkusius visiems suprantama lietuvių kalba. Jis pasakė, kad jaunajai kartai vis daugiau tenka įsijungti į tą tautinį darbą, kurį ligšiol dirbo ir dar tebedirba tėvai. Kartu su tauta tėvynėje jaunimas išeivijoje turi siekti Lietuvai laisvės ir nepriklausomybės.

Po tokių įžanginių žodžių nedaug kas beliko pasakyti vyresniems kalbėtojams. Bet jaunasis Kristupas, žiūrėdamas į pirmoje eilėje susėdusius minėjimo dalyvius, pakvietė Lietuvos diplomatinį atstovą V. Balicką pasakyti tradicinę kalbą.

V. Balickas, be abejo, buvo sujaudintas, matydamas prieš save į tautinę veiklą įsijungusį antros ir trečios kartos išeivijos jaunimą ir girdėdamas jį gražiai kalbantį lietuviškai. Sveikindamas susirinkusį jaunimą ir senimą, jis pažymėjo, kad Vasario Šešioliktoji yra reikšmingiausia diena Lietuvos istorijoje. Nuo 1918 m. lietuvių tautai prasidėjo nauja gadynė. Per 20 nepriklausomybės metų Lietuva padarė nepaprastą pažangą. Deja, didžiųjų kaimynų sąmokslas 1940 metais sukliudė tautai laisvai gyventi. Sov. Sąjunga dar ir dabar tebeskleidžia melagingas paskalas, kad Lietuva laisvu noru prisijungė prie Sov. Sąjungos. Nors didžiosios Vakarų valstybės pasmerkė Sov. Sąjungos darbus, Lietuva vis tiek tebėra pavergta. Lietuvių tauta kovoja dėl žmogaus teisių ir laisvės. Vasario 16 d. Aktas yra tautos galutinis apsisprendimas ir kelrodis ateities kartoms.

Prel. K. Razminas, atvykęs į iškilmes iš Romos, perdavė D. Britanijos lietuviams sveikinimus Italijos lietuvių. Jis pasidžiaugė D. Britanijos lietuvių nuveiktais darbais, su kuriais jis susipažino dabar, atvykęs pirmą kartą į šią salą. Jam lietuviška sala Anglijoje atrodo kaip Doverio uola, kuri stovi savo tautos sargyboje. Jis palinkėjo jaunajai kartai, kad viltis jai ne užgęstų širdyse, bet vis naujai pražystų spalvotais žiedais.

Jauna skautė D. Traškaitė, neseniai grįžusi iš tautinės skautų stovyklos Australijoje, papasakojo savo įspūdžių iš kengūrų žemės.

Meninė programa pradėta akordeono muzika, kurią atliko taip pat jaunuolis, D. Rusinas, Londono tautinių šokių grupės akordeonistas.

V. Jurienės ir P. Senkuvienės vadovaujami tautinių šokių grupės mažieji pašoko kelis šokius ir padeklamavo eilėraščių. Šokius lydėjo gražiomis dainomis jaunimo choras.

Džiugu buvo pasiklausyti solisto Justo Černio, kuriam akomponavo V. O'Brien, jau nuo seniau įsijungęs į liet. bendruomenę. Jis taip pat akomponavo ir J. Alkio — J. Vikanio duetui — jų romantiškai sudainuotoms dviems dainelėms.

„Vaidilos" ainiui Petrui Mašalaičiui puikiai padeklamavus B. Brazdžionio eilėraštį „Gyvajai Lietuvai", į sceną įėjo J. Černio vadovaujamas vyrų oktetas, kuris užpildė salę liet. karių dainomis.

Aldonos Drazdytės vadovaujama tautinių šokių grupė „Lietuva" taip pat pradėjo kopti į naujas aukštumas. Šiai grupei, jeigu neapsileis, bus atviras kelias į didžiausius festivalius. Pati A. Drazdytė, atvykusi į Londoną iš Amerikos, gražia dikcija ir taisyklinga kalba paaiškino kiekvieno šokio turinį.

Londono mišrusis choras, vad. J. Černio, kaip paprastai, žavėtinai padainavo keletą liet. kompozitorių harmonizuotų tautinių dainų, o pabaigai sugiedojo Lietuvos Himną. Org. kom. pirm. S. Kasparas padėkojo visiems, prisidėjusiems prie šio labai sėkmingo parengimo.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS PAMALDOS

Sekmadienį, vasario 19 d., Londono lietuvių šv. Kazimiero šventovėje buvo nepaprastos pamaldos, skirtos paminėti Lietuvos nepriklausomybės 60-mečiui. Jas užprašė Lietuvos Pasiuntinybė.

Pamaldos prasidėjo iškilmingomis eitynėmis, kuriose buvo nešamos Lietuvos ir D. Britanijos vėliavos. Nešė tautinių šokių grupė „Lietuva", kuri visa dalyvavo, net ir tautiniais rūbais pasipuošę jaunieji.

Mišias atnašavo prel. K. Razminas iš Romos, pasakęs taip pat ilgoką, bet labai turiningą pamokslą šiandieninių problemų tema.

Pamaldose dalyvavo Tower Hamlets burmistras John Riley su ponia ir Londono tarybos narys John Branagan, vietinės savivaldybės tarybos nariai Harry Brazier, Lucille Brazier, Lietuvos Atstovas V. Balickas su ponia.

Pamaldoms pasibaigus, visi dalyviai nuoširdžiai pabendravo su svečiais parapijos svetainėje.

ŠVENTO KAZIMIERO MINĖJIMAS

Sekmadienį, kovo 5 d., 11 val., bus iškilmingos pamaldos šv. Kazimiero bažnyčioje Londone.

Po pamaldų — užkandžiai parapijos svetainėje.

13 val. Parapijos šv. Kazimiero klubo metinis susirinkimas.

Visi londoniečiai kviečiami dalyvauti.

MIRĖ O. MARČILIONIENĖ

Vasario 20 d., sulaukusi 66 m. amžiaus, staiga mirė Ona Marčilionienė, kuri gyveno Londone pas Povilą Remėzą.

Jos artimųjų dar yra gyvi sesuo Amerikoje ir brolis Kanadoje.

Ji iš Lietuvos atvyko į Angliją prieš 17 metų.

Onutė buvo gerai žinoma ir mylima Londono lietuvių tarpe. Laidotuvės iš Lietuvių šv. Kazimiero bažnyčios, kovo 2 d., 10 val. ryto.

MARGUČIŲ BALIUS

Šeštadienį, balandžio 1 d. Londono Sporto ir Soc. klubo salėje ruošiamas šv. Onos d-jos Margučių balius su muzika ir šokiais. Pradžia 8 val. vak. Įėjimas 1 sv. Visi kviečiami dalyvauti.

SVEČIAI LIET. NAMUOSE

Dr. Danius Kairaitis, atvykęs iš Australijos chemijos mokslo studijoms gilinti Londone, Vasaro 16 d. lankėsi Lietuvių Namuose ir užsiprenumeravo „Europos Lietuvį". Dr. Kairaitis žada viešėti Anglijoje iki šių akademinių metų pabaigos. Po to planuoja aplankyti Europą. Kartu su juo atvyko žmona ir vaikai.

KAKLARAIŠČIAI

Padidėjus pareikalavimui, DBLS Valdyba užsakė iš fabriko daugiau kaklaraiščių (tamsiai mėlynos ir tamsiai raudonos spalvos su stilizuota balta Vytim). Kaina 2 svarai. Užsakantieji paštu prideda 25 p pašto išlaidoms.

ROCHDALE

DBLS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Kovo 5 d., 1 val., sekmadienį, ukrainiečių klube, 80 Molesworth St. kviečiamas DBLS Rochdalės skyriaus metinis susirinkimas. Skyriaus narius ir Lietuvių bendrovės akcininkus maloniai prašome gausiai dalyvauti.

Skyriaus valdyba

BRADFORDAS

PADĖKA

Peržengęs 65 m. amžiaus sukaktį, nuoširdžiai dėkoju Bradfordo bažn. komitetui, DBLS skyriaus ir Vyčio klubo valdyboms, sudariusioms šaunų komitetą ir visu kuo jį parėmusiems. Dėkoju šio komiteto pirm. A. Lešinskui ir nariams, surengusiems turiningą priėmimą, Z. Voicekauskienei su dukra Roma už puikiai parengtas vaišes. Dėkoju mielai solistei Vidai Gasperienei už įspūdingas dainas ir bažnyčioje giesmes, jos sesei Nijolei už akomponavimą, vaikučiams už lietuviškas dainas ir eilėraščius, o vyrui Henrikui už rizikingą kelionę per sniegą. Dėkoju Pr. Dzidolikui ir jo choreliui už chorališkas giesmes Padėkos Mišiose.

Ypatingai dėkoju savo jaunystės draugui Mgrs. Kl. Razminui už turiningą apžvalginę kalbą ir pamokslą, nesibaiminant varginančios kelionės iš Romos.

Jautriai dėkoju mūsų Kat. Bendrijos žmonėms už gausų dalyvavimą priėmime bažnyčioje, už gražius sveikinimus, dovanas ir aukas; dėkoju A. Galbuogienei ir jos rėmėjams už jaukius pabaigtuvių pietus. Nostalgiškai dėkoju savo buv. mokiniams Irenai Naudžiūnaitei ir Kaziui Bražinskui už pažertus atsiminimų pluoštus ir dovanas.

Sulaukęs pensininko amžiaus, bet neužsitarnavęs pensijos, kol Dievas leis, tęsiu sielovados misiją, atsidėkodamas už visų draugiškumą ir meilę.

Visa tebūna didesnei Dievo garbei ir mūsų pavergtos Tėvynės naudai!

Jūsų kun. Jonas Kuzmickis

VASARIO 16-OSIOS MINĖJIMAS

Kovo 4 d., 5.30 val. vak. „Vyčio klubo salėje rengiamas Vasario 16 d. minėjimas su dr. A. Štromo paskaita. Meninę dalį atliks solistė Violeta Rakauskaitė (iš Vokietijos) ir Bradfordo linksmieji broliai.

Maloniai kviečiame visus lietuvius su draugais gausiai atsilankyti.

Vyčio klubo valdyba

GLOUCESTERIS

DBLS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Sekmadienį, kovo 12 d., 3 val. p. p., ukrainiečių klubo salėje, 37, Midland Rd., kviečiamas Gloucester-Stroud skyriaus metinis susirinkimas naujai valdybai išrinkti ir einamiesiems reikalams aptarti.

Nariai ir prijaučiantieji kviečiami dalyvauti.

Skyriaus valdyba

MANCHESTERIS

VASARIO 16 MINĖJIMAS

Vasario 18 d. DBLS-gos Manchesterio skyrius M. L. S. klube surengė Vasario 16 minėjimą, į kurį atsilankė daug žmonių iš įvairių apylinkės vietų ir iš toliau.

Minėjimą atidarė DBLS Manchesterio skyr. pirm. Ant. Jaloveckas ir pakvietė visus tylos minute pagerbti žuvusius ir kenčiančius už Lietuvos laisvę bei nepriklausomybę. Į garbės prezidiumą pakvietė kun. V. Kamaitį, D. Dainauską ir Vl. Kupstį.

Paskaitą skaitė kun. Adonis Putcė. Ją pradėjo Maironio eilėraščiu „Mylėk, lietuvi, tą brangią žemę". Šiomis mintimis ir rėmėsi visa paskaita, o kartu buvo priminti tie uždaviniai, kuriuos mes turime atlikti gyvendami svetur, — nepamiršti savo gimtojo krašto, ten likusių tautiečių, kurie laukia laisvės ir moralinės paramos iš mūsų, suteikti jiems jėgų nešti svetimą jungą. Mintys ir paskaita buvo giliai patriotiškos. Paskaitos santrauka buvo pakartota ir angliškai. Dar žodį tarė D. Dainauskas.

Po paskaitos vyko meninė dalis, kurią atliko Bradfordo, Wakefield, Hudersfield ir Morley rinktinis vyrų septintukas. Akordeonu grojo P. Viržintas. Padainavo jis Tėvynė Lietuva, Sutems tamsi naktužėlė, Oi neverk, motinėle, Prabilkite žvaigždės auksinės ir Pilki keleliai dunda. Tarp dainų buvo įpinti progai pritaikyti eilėraščiai. Tokia naujove buvo patenkinti visi klausytojai.

Minėjimo eigą įrekordavo, nufilmavo ir nufotografavo L. F. R. vieneto darbuotojai.

Po pirmininko A. Jalovecko padėkos visiems už atsilankymą ir programos atlikimą bei paramą klubui ir šeimininkėms, minėjimas baigtas sugiedant Lietuvos himną.

Kaip teko patirti, niekas nesigailėjo atvykęs į šį minėjimą.

A. P-kis

LIET. SODYBA

SUSIRINKIMAS IR MINĖJIMAS

Šeštadienį, vasario 11 d., DBLS Sodybos skyrius sušaukė visuotinį narių susirinkimą ir paminėjo garbingąją Lietuvos nepriklausomybės šventę. Sodybos tėvas Bajorinas trumpai, bet įdomiai kalbėjo apie šios šventės prasmę. Vasario 16-tąją galima minėti dviem būdais: su ašaromis ar džiaugsmingu pasididžiavimu. Prelegentas pasirinko paskutinįjį: apverkiame prarastą laisvę, bet jos atgavimas per amžius pasiliks žibančiu deimantu mūsų tautos istorijoje. Jis nėra vien tik koks negyvas istorinis faktas, bet gaivališka, viltimi spinduliuojanti, įkvepianti ir šių dienų istorijos dalis.

Narių susirinkimas praėjo gyvai, įdomiai, su aktualiomis ir naudingomis diskusijomis. Išrinkta nauja valdyba: pirm. J. Navickas, sekr. kun. A. Geryba, ižd. K. Svinkūnas, nariai: A. Kostkevičius ir A. Masiulionis. Revizijos komisiją sudaro: V. Grigelis ir V. Piščikas.

Atstovu į metinį suvažiavimą išrinktas A. Kostkevičius.

Susirinkimas vienbalsiai priėmė K. Svinkūno pasiūlymą išrinkti Bernadetą Snabaitienę skyriaus garbės nare.

Sekmadienį, kaip ir visada Sodyboje, susirinkimas kulminavosi Šventąja Altoriaus Auka, kurią atnašavo kun. A. Geryba. Pamaldaus susitelkimo tema: Viešpatie, priimk šią žemelę apleidusių lietuvių sielas į savo maloningą prieglobstį, gydyk sukruvintas tautiečių širdis, stiprink jų dvasią ir pasiryžimą, uždek juose Tavo ir Tėvynės meilės liepsną, duok lietuvėms moterims Makabiečių brolių motinos drąsą ir tikėjimą, suteik mūsų tautai tikrą laisvę. Iš praeities jos sūnūs te stiprybę semia!

A. G.

SCOTIJA

SKOTIJA

Lietuvių Institutas Bellshille sausio 8 d. turėjo narių metinį susirinkimą, kuriame buvo svarstomi Inst. veiklos reikalai. Praėjusiais metais buvo surengta Vasario 16 d. ir Tautos šventės minėjimai, svečių priėmimai, suruošta ekskursija į Bradfordą. Valdyba, pagal daugumos narių pageidavimą, pasiliko ta pati, iki užbaigs naujos būstinės reikalus.

Vasario mėn. gauta kompensacija už seną Lietuvių Instituto namą, kuris bus griaunamas. Naujai statybai leidimas jau gautas ir planai patvirtinti. Su statybos rangovu sutarta, ir statyba prasideda tuojau pat. Naujas namas bus toje pačioje (Colder Rd.) gatvėje.

Šis reikalas trūko 4 metus, bet išėjo Skotijos lietuvių naudai. Prieš 26 metus lietuvių d-jos bendromis pastangomis buvo nupirktas senas namas, kuriame buvo salė, tinkama lietuviškai veiklai. Daugelio senųjų narių ir Instituto steigėjų šiandien jau nebėra, bet jų rūpesčiu įgyta nuosavybė sudarė pagrindą įsigyti geras patalpas, ir jose galėsime tęsti lietuvišką veiklą ir, kas svarbiausia, įjungti į tą veiklą jaunimą.

Vasario 12 d. Institute buvo suruoštas 60 metų Lietuvos Nepriklausomybės sukakties minėjimas. Prel. J. Gutauskas tarė trumpą, bet reikšmingą žodį. Choras padainavo keletą dainų. Minėjimas baigtas Tautos Himnu.

A. J.

VOKIETIJA

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ LUEBECKE

Jubiliejinis Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 60-osios sukakties ir didingos mindauginės Lietuvos 727 metų valstybingumo tąsos minėjimas buvo pradėtas pamaldomis (vasario 12 d.) Švč. Jėzaus Širdies bažnyčios kriptoje. Iškilmingas šv. Mišias atnašavo vicerektorius šv. Kazimiero Kolegijos Romoje prel. dr. Paulius Jatulis. Svečias pasakė turiningą pamokslą. Pamaldose gausiai dalyvavo abiejų konfesijų lietuviai, lenkai ir vokiečiai.

Po to visi buvo pakviesti į „Haus Simeon" namų prieglaudos salę, skirtą užsieniečiams katalikams. Čia dar prisidėjo apie 25 žmonės, atvykę iš Hamburgo. Tai buvo choristai ir tautinių šokių šokėjai, vadovaujami Hamburgo Lietuvių moterų draugijos pirmininkės gyd. Liucijos-Zentos Pašaitienės. Erdvioje ir skoningai Lietuvos tautine vėliava, Vytim, kryžium ir gėlėmis papuoštoje salėje VLB Luebecko apylinkės valdybos pirmininkas Pranas Kotkis atidarė iškilmingą minėjimą, pasveikindamas susirinkusius ir paprašydamas tylos minute pagerbti žuvusius už Lietuvos laisvę. Dekanas Vaclovas Šarka sukalbėjo maldą. Sveikino Luebecko vokiečių R. katalikų parapijų vadovas Probst Theobald Bultjer ir Luebecko vokiečių R. katalikų studentų ir jaunimo vadovas kapelionas dr. Karl Woeste. Kaip tik tuo metu buvo gauta sveikinimo telegrama iš latvių centrinio komiteto atstovo dipl. agr. Janio Dagio.

Pagrindinę kalbą pasakė dekanas Vaclovas Šarka. Kalbėtojas paryškino Lietuvos istorinę sąvartą, pažymėdamas, kad Lietuva, nors netekusi laisvės ir nepriklausomybės, yra didžiai kūrybinga, gaji ir tvirta nešti kietą svetimųjų priespaudą. Kalbėtojas toliau pasakė, kad tai ne pirmas toks likimas, lėmęs Lietuvą. Ji po svetimųjų jungu iškentėjo 123 metus, iškentės ir dabartinę okupacinę naštą. Po to sugiedotas Lietuvos himnas, ir tuo užbaigta oficialioji dalis.

Svečių tarpe turėjome Luebecko latvių bendruomenės pirmininką Oskar Rozenbergs, lenkų atstovą Juzef Goląb, parapijos vadovą Hermann, kelis vokiečių studentus ir Joną Mikalauską iš Rendsburgo.

Meninę dalį atliko svečiai iš Hamburgo — lietuvių mišrus choras, vadovaujamas muzikės (prieš 3 metus su šeima atvykusios iš Lietuvos) Gražinos-Adelės Kilaitienės (padainavo „Tykus vakaras", „Kai aš jojau" ir „Ar aš tau, sese, nesakiau"), o Hamburgo lietuvių tautinių šokių grupė, vadovaujama Elenos Baliulienės, pašoko „Kepurinę", „Lenciugėlį" ir „Kubilą". Dainas ir šokius akordeonais palydėjo G. A. Kilaitienė ir Ričardas Baliulis.

Hamburgo Lietuvių moterų draugijos pirm. gyd. Liucija-Zenta Pašaitienė ir choro ir tautinių šokių vadovai buvo apdovanoti gėlių puokštėmis ir karštais publikos plojimais. Luebecko vendruomenės vicepirm. Vandutė Simonienė tarė padėkos žodį visiems. Į tai gyd. L. Z. Pašaitienė atsakė, kad kol dainuosime, šoksime ir lietuviškai kalbėsime, Lietuva bus gyva. Po to sugiedota St. Šimkaus „Lietuviais esame mes gimę".

Paskui prie turtingai apkrauntų stalų vyko vaišės ir pasižmonėjimas. Vaišės buvo Luebecke gyvenančių lietuvių sunešti-nės — sočiai prikepta lietuviško kugelio ir prigaminta kitokių skanėstų. Mok. R. Baliulis grojo akordeonu ir linksmino svečius. Kas turėjo gerą nuotaiką, galėjo gerai pasišokti. Nemaža padainuota ir gražių lietuviškų dainų.

J. Pyragas

EUROPOS LIETUVIŠKŲJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ 25

Kaip jau buvo skelbta, jubiliejinė studijų savaitė vyks 1978 m. liepos 16-23 d. d. Freisinge prie Muencheno, Bildungszentrum — „Kard. Doepfner-Haus".

Gruodžio 10 d., Muenchene posėdžiavusi Studijų savaitei rengti komisija išrinko:

paskaitų moderatoriais — dr. K. J. Čeginską, dir. V. Natkevičių ir dr. J. Norkaitį;

į organizacinę komisiją — A. Grinienę, inž. R. Hermaną, stud. M. Landą ir Kr. Pauliukevičiūtę;

meniniams parengimams ruošti — dr. B. Norkaitienę.

Nutarta stud. savaitėje atžymėti Lietuvos Nepriklausomybės 60 m. ir ELS savaičių 25 m. sukaktis.

Studijų savaitės **dalyvio mokestis** — 250 DM, iš kurių 100 MD įmokama registruojantis. Jaunimas įmoka 50 DM.

Registracijos mokestis — 30 DM, jaunimui — 20 DM; nedirbančiam jaunimui numatomi palengvinimai.

Registracijos terminas baigiasi 1978 m. birželio 1 d.

Registruotis pas Aliną Grinienę, Diamantstr. 7, 8 Muenchen 50. Tel. 089-150 44 71, pasiunčiant registracijos ir dalyvio mokesčio 130 DM (ar 70 DM) į Stud. savaičių konto prie Lietuvių Bendruomenės Valdybos Vokietijoje:

Litauische Studienwoche Konto Nr. 8. 9340. 02 Volksbank Kreis Bergstrasse, Bankleitzahl 553 915 00 6840 Lampertheim.

Paskaitos ir meninė programa bus vėliau paskelbtos.

Organizacinė komisija

Skautiškuoju keliu

MIELI TĖVELIAI IR RĖMĖJAI

Kovo 4 d., šeštadienį, 6 val. p. p. Manchesterio Lietuvių klube šv. Kazimiero dienos proga įvyks iškilminga sueiga. Tėvų komitetas kaip ir visuomet ruošia loteriją, o skautai-ės bazarą. Prašome ir šį kartą parodyti Jūsų gerą širdį paremiant skautus-es. Aukas ir dovanas priima Tėvų komitetas, skautai-ės, arba tiesiai siųsti į Liet. klubą, 121 Middleton Rd., Crumpsall, Manchester.

Sesės skautės, kovo 3-4-5 dienomis įvyksta savaitgalio stovyklėlė — Seserijos rajono suvažiavimas. Stovyklos programoje numatyti pasitarimai dėl naujos Rajono vadeivės rinkimų (kur kiekvienai vyr. skautei, skautininkei dalyvavimas būtinas), VI Taut. stovyklos atstovių pranešimas, iškilminga šv. Kazimiero sueiga ir t. t. Tradicinei Kaziuko mugei sesės atveža savo darbelius bei dovanėles.

Dalyvaujame uniformuotos ir atsivežame miegamus maišus. Lauksime visų. Budėkime!

s. J. Traškienė, Rajono Vadeivė

SKAUTIŠKUOJU KELIU

Kovo 3-5 dienomis Manchesterio Lietuvių klubo patalpose įvyks Rajono savaitgalinė stovykla. Ta proga šeštadienį, kovo 4 d., 6 val. vakare bus šv. Kazimiero minėjimas. Programoje s. S. B. Vaitkevičiaus paskaita, Eimučio Šovos stovykliinis filmas ir akordeonų muzika.

Sekmadienį, kovo 5 d. įvyks Vadijos posėdis 10 val. rytą ir pamaldos 12 val. Visi skautai-ės ir vadovai privalo šioje stovykloje dalyvauti ir prisidėti prie programos.

Prašome atsivežti miegamus maišus, uniformas ir eksponatus ar dovanas „Kaziuko mugei", kuri vyks stovyklos metu.

Iki pasimatymo.

Rajono Vadija

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

GLOUCESTERYJE — kovo 4 d., 12 val., St. Peter's, London Rd. **Gavėninis susitelkimas. Praveda kun. J. Sakevičius, MIC.** Išpažintys nuo 11.30 val.

STROUDE — kovo 4 d., 17.30 val., Beeches Green. **Gavėninį susitelkimą praveda kun. J. Sakevičius, MIC.** Išpažintys nuo 17 val.

NOTTINGHAME — kovo 4 d., **šv. Kazimiero. Lietuvos globėjo, šventėje,** 18 val., Židinyje.

NOTTINGHAME — kovo 5 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

CORBYJE — kovo 5 d., 14 val., St. Patrick's, Gainsborough Rd.

NOTTINGHAME — kovo 12 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

COVENTRYJE — kovo 12 d., 16 val., St. Elizabeth's, **Gavėnių susitelkimą praveda kun. J. Sakevičius, MIC.** Išpažintys nuo 15.40 val.

PRESTONE — kovo 5 d., 12.15 val., St. Ignatius bažn.

ECCLES — kovo 12 d., 12.15 val. Išpažintis prieš pamaldas.

BRADFORDE — kovo 5 d., 12.30 val. už pavergtą Lietuvą ir jos kankinius.

LEEDSE — kovo 12 d., 3 val. p. p. Holy Rosary bažn.

BRADFORDE — kovo 19 d., 12.30 val.

BRADFORDE — kovo 26 d., 12.30 val. iškilmingos Prisikėlimo Mišios.